

GAZETA LITERARĂ

Anul VIII nr. 4 (358) joi 19 ianuarie 1961

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 bani

Pentru alegerile de la 5 martie poporul nostru a propus

140.000 DE CANDIDAȚI

Acum câteva zile un prieten tânăr care năzue să intre în lumea literelor, după ce mi-a citit câteva poezii, a scos din geanta voluminoasă pe care o ținea pe genunchi un teanc de hirtii îngălbenite de vreme și mi le-a întins cu timiditate:

— Vă rog să le citiți și să le păstrați. Pe mine m-a îngrozit.

Am luat vechiturile. M-am uitat prin ele. Am zâmbit și i le-am înapoiat. Tânărul meu prieten s-a mirat.

— Nu vă trebuie?

— Nu.

— Mie mi se pare că sînt niște documente extrem de interesante.

Mai mult decât interesante însă pentru dumneaei și pentru oamenii din generația dumitale. La tot ce s-a scris în aceste prafuite hirtioage am fost, ca și văc așa, maror ocular.

— Afi zăcut toate acestea?

— Le-am văzut.

— Și le-ai auzit?

— Le-am auzit.

— Atunci... Afincul nu mai aveți nevoie de documentare...

— Așupra vremurilor pe care le-am trăit cînd aveam fericita vîrstă a dumitale, nu.

Tînărul și-a pus în geanta-i fixată cu manșurice hirtii îngălbenite și a plecat.

M-am gândit la anii mei tineri. Și m-am gândit și la acele vechi numere — de prin 1928 — ale „Monitorului Oficial”. Ce-i speriaș pe tînărul meu prieten care intr-un vîitor apropiat s-ar putea să fie și talentatul meu confrate intr-ale scriiturii? Nimic altceva decît niște obîșnuite — pe acele vremuri — debateri parlamentare în cîldirea de pe dealul Patriarhiei. Nu făcuseră tribune pline-ochi, fărîniștii strigau liberalilor: „Hoților! Sînteți niște hoți! De mai bine de șaptezeci de ani jeluți și asurpiți țara”. Liberalii îi devinuiau pe național-jărîniști de demagogie și de lîlbărie pe seama bugetului public. Aversescii urlau: „Și unii și alții aveți dreptate. Toți sînteți bandiți!”. Atunci național-jărîniștii se uneau cu liberalii și se năpusteau cu numiri asupra partizanilor generalului Averescu. Clapofelul președintelui suna zădărnice. Sub cupola răbdătoare zburau sudale ardate. Ședința se suspenda. Adversarii continuau să se apostrofese pe culoare. La redeschiderea reprezentativă — ca de cîrc — era luată de la început.

Cine erau oamenii aceia care se dădeau în stambă și se împorșcau cu noroi zi de zi și seară de seară în fastuoasa clădire de pe dealul Pa-

de acad.
ZAHARIA STANCU

triarhiei? Deputații partidelor burghezo-moșierești și miniștrii partidelor burghezo-moșierești care se perindau la conducerea statului.

Și pe acele vremuri poporul era chemat din cînd în cînd la vot. Oamenii cei mulți, alții pînă în gît de asemenea „politici” nu se prea grăbeau să se dea erau scoși din case și mișcați din urmă de jandarmi. În jurul localurilor de vot intrau în lucru pistoalele, liile și rețeviele. Votantii bănuși și simpatizanii cu opoziția se alegeau cu capetele sparte, cu mințile rupte, cu ochii scoși. Pe lei și pe colo nu lăseau nici morții. Acolo unde, totuși, opoziții inflexibile rezistență guvernamentală se furau urletele cu vînturi reale și se înlocuiau cu altele pline cu voturi falsificate.

Vechea lume politică și-a bătut joc de cetățeni, mai bine de trei decenii de așa-zis „vot universal” încît aceștia priveau alegerea parlamentare și comunale cu îndreptățită scribă și întemăiată spaimă.

Dar acesta a fost trecutul, trecutul mort pentru totdauna, trecutul pe care nu-l mai regăsim nimeni și pe care poporul nostru l-a îngropat adînc. Nu este de mirat că oamenii tineri care au deschiși ochii după Eliberare, cînd dau peste documente cu privire la acest îndepărtat trecut, se miră și se întreabă cum de a fost cu puțință să se întîmple toate cîte s-au întîmplat. Mărlurise că dacă nu aș fi apucat acele întinsele timpuri eu însumi nu-mă mira. Pentru că deosebirea între ceea ce a fost altă dată și între ceea ce vedem astăzi este considerabilă.

Să ne oprim de data aceasta numai la alegeri. De cîteva zile au loc în toată țara mari și extrem de insuflite adunări populare. În aceste adunări, oamenii muncii, mîndri de chipul nou pe care l-au dat patriei, prind de încrederea în viitorul luminat, propun candidații lor pentru alegerile de la 5 martie. În această zi, care va constitui, fără nici o îndoială, o nouă victorie a poporului nostru pe drumul construcției socialismului, vor fi aleși 140.000 de deputați ai Frontului Democrației Populare în Marea Adunare Națională și în staturile populare de la orașe și sate. Acești 140.000 de oameni sînt propuși de popor. Ei reprezintă, într-adevăr, interesele maselor și vor contribui și de acum înainte, prin activitatea lor, la gospodărirea tot mai bună a țării, în

interesul celor mulți, la întărirea țării, la îmbogățirea ei, la înflorirea patriei. „Cu puternică însuflire, cu dragoste și căldură — scria acum două zile Ștefania — au propus oamenii muncii drept candidați în alegeri pe fiul devotați al poporului muncitor, conducătorii încercați ai partidului și statului în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Candidații Frontului Democrației Populare sînt muncitori, țărani, savanți, artiști, activiști obștești, scriitori, medici, gospodine, oameni ai muncii de toate profesiunile, de toate naționalitățile, bărbați și femei, tineri și vîrstnici, leși din rîndurile poporului muncitor, legați prin mij de fire de mase, devotați cu trup și suflet intereselor poporului”.

În adunările în care și-au propus candidații, oamenii muncii din țara noastră și-au arătat încrederea lor în politica partidului, au subliniat cu fapte succesele obținute pînă acum și și-au exprimat voința lor fermă de a munci mai departe, cu puteri sporite, pentru îndeplinirea directivelor Congresului al III-lea al Partidului Muncitoresc Român și a planului de stat.

Cei 140.000 de candidați, bărbați și femei, tineri și vîrstnici, muncitori, țărani muncitori și intelectuali reprezintă într-adevăr poporul român, cu războaiele sale fierbinți, cu luptele sale pline de victorii pe drumul asigurării vieții sale noi.

Cei 140.000 de candidați reprezintă încrederea întregului nostru popor în politica Partidului Muncitoresc Român, cheazăie trînică a unor izbîzni tot mai fructuoase pe drumul desăvîrșirii socialismului în patria noastră.

Cei 140.000 de candidați reprezintă dorința fierbîntă a întregului nostru popor de a munci și a prospera în condițiile păcii pe care o apară cu pe bunul cel mai de preț al umanității.

Ziua de 5 martie va constitui pentru fiecare dintre alegătorii o zi de bilanț și de perspective, ziua de bilanț a victoriilor reputeate pînă atunci, ziua de perspective a unor noi lupte la capătul cărora ne așteaptă bucuria victoriei.

Prietenul meu tînăr care-ma vizitat, cu geanta doloara de documente, acum cîteva zile, înapămintat de lectura lor, este în al nouăsprezecelea an al vieții sale.

Tînărul, dragul meu prieten, ai împlinit nu de mult majoratul tău politic. Acest majorat al anilor tăi tineri coincide cu majoratul politic după care a lînji cu ochii arși de febra Băleescu, majoratul politic al poporului nostru. Trăiești într-o lume nouă, într-o lume tînără, plină de viață, însuflită de toate elanurile creației. Să fim toți, cei cu temple bătrîne și cei cu obraze tînere, demni de această tînerețe a patriei noastre scumpe. Să ne încordăm toți puterile, și la capătul fiecărei zile să putem număra, cu îndrăulă mîndrie, succesele noastre. Aceste izbîzni înscrise pe răbojul marilor șantieri, în vasele uzine ridicate în anii puterii populare, pe largile tarlale ale gospodăriilor colective sau în laboratoarele în care cercetătorii caută să smulgă necunoscutului noi secrete închinale binelui obștești, toată această muncă uriașă și pasnică, de o nobilitate îndirijie, constituie răspunsul socialist pe care poporul nostru îl dă cu hotărîre și demnitate tuturor uneltor istoriei.

Poporul român, liber și stăpîn pe soarta sa, își clădește viitorul cu nestrămutată încredere în conducătorii săi.

Ziua de 5 martie este ziua expresiei biruitoare a acestei încrederi.

La Uzinele „1 Mai” din Ploiești, pe platoul de montare a instalațiilor de foraj 4 L.D.

Umanism și realism socialist

Evidența obligă. Mariile succese re-purtate de lagărul socialist pe scara celui mai înalt nivel de trai au impus adversarilor revoluției o mișcare tactică nouă, deplasarea centrului de greutate al atacurilor de pe planul material pe plan spiritual. („Adaptare” elocventă pentru înfrîngerea suferinței de capitalism în confruntarea dintre sisteme, dar și pentru necesitatea intensificării ofensivei împotriva ideologiei burghize). Da, se concede, prin lichidarea antagonismelor economice și sociale, de clasă și prin dezvoltarea neînfrînată de interese opuse, private, a producției, comunismul acoperă nevoile practice dar elementare ale vieții. Înapă să suprime antagonismele din conștiința omului, orînduirea liberă de clase lasă însă nestîmă arși suflentească, nepotabile exigențe superioare de ordin etic și filozofic, ba le și disprețuiește, condamîndu-le drept halucinații mistificatoare ale individualismului și idealismului, — adaugă experții confuzi și obtuși, cînd nu sînt răuvoitori, ai burgheziei. La rîndul lor, scepticii „toleranți” insistă asupra zădărnicejii oricărei intenții sociale, fie ea venită din partea orînduirii celei mai înaintate, de a curma zbuciumul spiritului slăbit de contradicții, alienat. Eșecul, se susține, ar fi înscris

în natura sau condiția umană, pe veci nepuzită congenitală de a sparge zidul antinomilor din fața sa. Conform filozofiei și literaturii predominantă în Apus și fanatizate de cultul „angoasei”, al „disperării”, al „spaimii și tremurului”, unica consolare rezervată omului n-ar fi decît însularea lucidă a situației lui absurde de sîsi, de lină nobilită și înfrînă de sîsi, de voință „metalică”, sortită să se prăbușească mereu, cu fiecare problemă ridicată, în ciclul infernal al unei istorii închise, în care eforturile se succed fără a se însuma și speranțele înfloresc spre a se vesteji în aceeași clipă.

Emanații ale declinului și sterilității unei clase cîndva creatoare, progresiste, tezele ce pledează pentru irationalitatea fundamentală a omului, ignoră, foarte adesea voit, esența profundă și consecvent uniană a comunismului: „Comunismul, în sensul desfrîntării pozitive a proprietății private, considerată ca autostrîngere a omului, și deci în sensul unei reale luări în stăpînire a esenței omenești de către om și pentru om, deci ca revenire completă a omului, stăruință conștientă și în cadrul întregii complexități a dezvoltării de pînă acum, la starea sa de om social, cu alte cuvinte de om uman”. (Marx-Fengels: *Despre literatură și artă*, Ed. pt. Lit. politică, pag. 109). Îmbrățișînd omul în totalitatea aspirațiilor sale materiale și sufletești, supremul ideal al epocii noastre, comunismul, nu înbușcă, nu înlătură ci așează la orizontul lui alt de încurajător tocmai obiectivul contestat, tocmai dezlegarea insului din nodul contradicțiilor din afară și dinlăuntru: „Acest comunism, ca naturalism desăvîrșit este egal cu umanismul, ca umanism desăvîrșit este egal cu naturalismul, el este adevarată soluționare a conflictului dintre om și natură, dintre om și om, adevarată soluționare a conflictului dintre existență și esență, dintre obiectivitate și necesitate, dintre individ și specie”. (ibidem). În opoziție cu teoriile burghize capitalarde înaintea fetișurilor, a tabuurilor confecționate de ele însele, negînd deci nu existența contradicțiilor ci reprezentările lor deformate, combătînd iluzia că aceste contradicții ar fi ireductibile indiferent de împrejurările sociale, de tipul societății în cadrul cărora se manifestă, marxism-leninismul citește în lupta pentru zdrobirea exploatații, pentru „desfrîntarea proprietății private” condiția dispariției alienării, baza restabilirii fericirii, în înțelesul integral uman al noțiunii. Căci ce este fericirea de nu acordul dintre „om și om”, dintre om și sine? În viziunea comunistă, științifică și militantă, despre lume și om, fericirea nu are nimic comun cu pacea spirituală de tip creștin, cu liniștea sau apatia (ataraxia) recomandat de diversele doctrine ale evaziunii sociale, ale fugii de răspundere, de fapt de orice problemă, pentru că orice problemă poate fi rezolvată numai prin înfruntarea ei deschisă. Echilibrul

societății și omului socialist, este un echilibru dialectic. Forțele ce-l constituie, contradicțiile de tipul celor citate mai sus nu sînt antagonice, dar continuă să se opună, să lupte, alcătînd o unitate dinamică (unitatea contrariilor). Ele alimentează astfel progresul și promovează cerințele înalte ale spiritului, firește în timp, pe măsură ce socialismul lății și comunismul în care individul participă activ, conștient, ca luptător, la procesul și munca construcției sociale, a devenirii comuniste și nu ca un membru inert al unui grup oarecare, fără perspectivă. Știm doar că numai transformînd societatea, omul se transformă în sine.

Dacă literatura și știința despre om, cum spunea Gorki, literatura realism-socialistă este știința despre omul socialist. Ca atare, și fidelă teoriei și practicii socialiste, noua metodă de creație nu poate să-și propună alt fel final decît înfrățirea formelor, concret ineuizabile, prin care omul, luptînd pentru colectivitatea socialistă, luptă pentru o individualitate socialistă, pentru el însuși, pentru ceea ce am arătat că reprezintă fericirea omului: echilibrul, acordul dintre „om și om”, dintre om și propria sa conștiință. Oare nu acesta este sensul cuvintelor lui Gorki din raportul său la Primul Congres al scriitorilor sovietici: „După cum putem vedea din exemplele eroilor muncii, al celor ce sînt floarea clasei noastre muncitoare, individualitatea socialistă poate să se dezvolte numai în condițiile muncii colective ce tinde spre cel mai înalt și mai înțeles scop, acela de a elibera oamenii muncii din îndreaga lume de sub stăpînirea capitalismului care slăbește firea omenească.

Realismul socialist afirmă existența ca acțiune, ca o creație al cărei fel este să dezvolte fără încetare cele mai prețioase însușiri individuale ale omului pentru victoria lui asupra forțelor naturii, pentru sănătatea lui și o viață îndelungată, pentru marea fericire de a trăi pe pămînt, pămîntul a cărui lăruit cereîntor sale în necontenită creștere, într-un mînaun sălăș al omnirii unite într-o singură familie”. (Gorki *Despre literatură*, Ed. Carlea Rusă, pag. 624).

Mihail PETROVEANU

(Continuare în nr. viitor)

„Secretele actului creator” și ascunzîșurile esteticii burghize

Esteticianul american Thomas Munro recunoștea acum cîțiva ani că în opinia emise în lumea capitalistă asupra artei se remarcă tendința analoagă neopositivismului din filozofia burgheză contemporană — și anume evitarea generalizărilor, limitarea la comentariul mărunț al „faptului brut” artistic. „Chiar la savanții deja avansați în cercetarea științifică — spunea Munro — se constată adesea o deficiență filozofică și absența capacității de organizare. Ei se specializează excesiv. Ei se tem sau neglijează sintezele largi și efortul de integrare”. În S.U.A. se bucură de o mare extindere așa-zisa estetică experimentală sau „psihometrică”, care se multumeste numai să „observe” și să „descrie” aspecte exterioare ale emoției estetice. De altfel, încă între cele două războaie mondiale, Pius Servien se situa, în Franța, pe poziții analoage cînd, în analiza estetică a valorii literare, încerca să statueze doar norme de apreciere constatară, ritmică, a frazei lui Chateaubriand, de exemplu.

Dar nevoia umană firească de teoretizare, necesitatea generalizării actelor de creație sau de receptare a operelor de artă, nevoia fundamentării filozofice a înseși artei burghize decadente — împinge redacțiile revistelor literare sau de artă să caute teoreticilor, pe care li ia de unde îi găsește.

Răspînditul săpămîntului parizian „Arts” a publicat recent, nr. 797 și 798, traducerea unui studiu al „celui nu mare psiholog în viață” (cum sună prezentarea publicitară) C. G. Jung, Venerabilul psihiatru dezvoltă, pe cîteva coloane, o teorie asupra „secretelor actului creator”, teorie care pune puternic în evidență indigența gândirii burghize contemporane, nevoită să reinventeze minzele în croială nouă, teze care stau de multă vreme la naftalină. Jung încearcă să demonstreze că arta este rezultatul unui proces subteran al inconștientului. „Opera de artă — spune el — este o simfonia care utilizează pur și simplu solul nutritiv al omului și dispozițiile sale personale, ale cărui forțe le întrebunțează după propriile sale legi și care se modernizează ea însăși, după ceea ce vrea să devină”. Prin urmare, artistul este numai o unealtă a acestui inconștient, care se folosește de el după bunul său plac. „Concepția de libertate totală de creație a poetului — explică Jung, pentru a nu lăsa nici un echivoc — nu este decît o iluzie a conștiinței ale căre crede că învață, cînd în realitate un curent invizibil îl poartă înainte”. Dar pentru că simte el însuși că de vestut are ore o asemenea teorie, Jung încearcă să-i dea o nuanță originală. Acest conștient care jăurește, fără voia artistului, opera de artă, nu este nici măcar inconștientul său personal. Inșta operă trebuie căutată mai departe: „În sfera psihologiei inconștiente ale cărei imagini primitive sînt proprietatea comună a umanității. Am numit de aceea — spune Jung — această sferă, inconștientul colectiv”. Dar pentru că teoreticianul trăiește în era atomică și pentru că trebuie să aibă, cît de cît, credit la cititorii săi de azi, el nu poate să rămîna la afirmații cu iz medieval și încearcă să dea o bază fiziologică acestui „inconștient colectiv”, simțînd în „posibilitatea care care noi o moștenim din timpurile cele mai vechi în unele imagini mnemonice, sau în limbaj anatomic, care ne este transmis în structura creierului nostru”.

Idealismul de tip platonician lăși dă aici mina cu materialism vulgar, simplist, care a vea credit științific în veacul trecut. Iată, prin urmare, că pe de o parte, poetul acțiunează ca un somnambul, ascuțînd din el un subconștient care ar avea caracter de „esență supraindividuală”. Și Platon spunea, în „Ion”, că nu poeții sînt aceia, care spun lucruri admirabile, pentru că ei depășesc starea lor normală, ci

Marcel BREAZU

(Continuare în pag. 2)

111 ani de la nașterea lui Mihail Eminescu

O ANIVERSARIE

Amintirea lui Eminescu ne este scumpă tuturor, fără să fie numai-decît condiționată calendaristic. Frumosul său chip, și îndeosebi portretul tinții tinereți, prelungind imaginea Luceafărului, în memoria tuturor iubitorilor de poezie, ne însoțiește pretutinduri, cînd nu ne asuprămintă ca o avară prietenoasă, aș spune tutelară, Crîmpele din poezie lui, fie cele mai cunoscute, fie dintre cele mai de curînd răspîndite prin minunata ediție portativă de hirtie veline biblică, cuprînzînd totalitatea operei literare eminesciene, crîmpele de lumină, iradiînd bucurie, indiferent de tonalitatea lor afectivă, ne însoțesc la tot pasul. Frate, prieten, sfătuitor, mai efectiv decît Virgil în corabia lui Dante, pînă la impresia totală osmoze sufletești, cel mai de seamă poet al nostru ne răsare alături ca o prezență familiară, ne răspunde întrebărilor celor mai iubite toare, ne îndeamnă, ne stimulează, ne ocrotește. De aceea, memoria noastră afectivă, în afară de capricioasele demersuri involuntare, simte nevoia jalonării duratei nesfîrșit de lungi a anului, cu popasuri comemorative, ca acela al onomastice, cînd numele Mihail răspunde înaintea tuturor ca acela anume al lui Eminescu, apoi al zilei de naștere, cînd s-a ivit pe lume cea mai înaltă inteligență românească și în slîrșit, acela al tristeții apurări a Luceafărului. Nevoia de certitudine fiind una din manifestările cele mai specifice ale venerației (cuvîntul nu sare dincolo de conținutul noțional), încă din vremea cînd „cultul” eminescian aduna un modest mînaunchi de fînchînători, a curs mîna ocnală asupra adevăratei zile de naștere. Controversa a fost acerbă pînă în momentul descoperirii registrului pentru naștere și bolez al orașului Botoșani, care deplăsa numai cu treizeci de zile încoace marea eveniment. Registrul, la declarația tatălui, cămînarul Gheorghiu Iminovici, fixa la rubrica data nașterii, ziua de cîneșprezece ghenare, iar apoi la data bolului, „doizăci și unu” ale aceleiași luni a anului 1850. Poetul, în pragul vîrstei de treizeci de ani, se crezuse cu o lună mai vîrstnic, neînțîrîndu-se cu un an întreg, ca mezinul său prieten I. L. Caragiale, care-și arăta astfel o curioasă slăbiciune. De aceea registrul prietenilor literari, înmînat de Iacob C. Negruzzi, îl „îmbătrînea” cu o lună. Astăzi simțim că data exactă este aproape indiferentă, sub specie adevărată, pe care Eminescu a învinșo, fixîndu-și în inimile noastre imaginea sa juve-nilă, cu fruntea vastă și privirea inspirată. Imagine fotografică atestată ca

PERAHIM

Ilustrație la poeziile lui Mihail Eminescu („O, mamă...”)

ÎN ACEST NUMAR:

- **Versuri** de A. E. Bacansky, Gellu Naum și Niculaea Stoian (pag. 4-5)
- **Povestire** de Francisc Manișanu (pag. 5)
- **Artistul și publicul muncitoresc** de Gordon Schaffer (correspondență din Londra) (pag. 8)

Cu Geo Bogza la Suceava

Citim în "Scintela" de sâmbătă 14 ianuarie a. c. un amplu reportaj...

Regăsim în reportajul despre "Suceava" trăsături caracteristice scrierilor bogzane...

Un poem și o întrebare

În nr. 12/1960 al "Vieții românești", Ilie Constantin publică poemul "Desprinderea de țărni"...

Formulă conține însă și poezie neintegrată organic viziunii de ansamblu...

Bătrînii friguroși și nasurile roșii

Ultimele numere din revista "Flacăra" acordă un interes prea restrâns...

Recolta de țeapă...

În ultimul număr din "Uzleza" Dan Mănoașă semnează "Recolta de țeapă"...

PAUL CONSTANT: „Tudor Vladimirescu”

PAUL CONSTANT: „Tudor Vladimirescu”

Destinat tineretului, romanul istoric al lui Paul Constant relevă amploarea războaielor lui Tudor Vladimirescu...

În roman, Tudor Vladimirescu vine în contact cu oamenii tăbărelor adverse...

Unor însă, autorul, coplesit de bogăția materialului istoric, se supune servil acestuia...

vechitul sistem de muncă, sistem brutal, datorită cărui a îmbătrânit de timpuriu...

Un erou interesant este și Toader Buliga („Politica”), jăranul sucevean refractar la începutul colecției...

În povestirea „Cinci minute”, în care recunoaștem și procedeele reportajului...

„Evoind seceta anului 46, bucată „Corbul” ni se pare remarcabilă pentru intensitatea lirică...

Paul Constant pictează cu mână sigură scenele dramatice, dure. Se remarcă astfel epizoda realizată: uciderea lui Tudor...

Unor însă, autorul, coplesit de bogăția materialului istoric, se supune servil acestuia...

solar / Care arată / Cum se apropie / Libertatea

În ciclul intitulat semnificativ „În loc de copilărie”, care începe și numit de asemenea „a doua biografie”...

„Dintre poeziile grupate sub titlul „Căldorii” remarcăm în mod deosebit pe cea intitulată Urmele pe nisipul de aur...

Excursiile lirice întreprinse de poet pe șantier, uzine și în diverse alte locuri din țară sau peste hotare...

„Aerodromul”, „Sergentul Sîngerozan” și „Pentru cea din urmă brazdă”...

„De la om la om” Cezar BALTAG

Grigore HAGIU

HORIA ARAMA:

„De la om la om”

Cezar BALTAG

„De la om la om”

„De la om la om”

Horia Aramă a înțeles în jocul victoriilor repurtate de comuniști după Eliberare, amploarea și intensitatea crâncenelor bătălii precedente...

Subînțind de la început această latură a tematicii poezilor cuprinse în volumul lui Horia Aramă („Noi și zile”), dorim să evidențiem sursa majoră a inspirației sale...

În versuri dramatice autorul înfățișează panoramă tragică a orașului bombardat de nemici: „Când plouă moartea / Când orașul scapără de durere...”

Fondul acceptiv al poeziei este de esență citadină. Am arătat că un nimerul său poetic are la bază efortul din sfera lumii urbane...

În năzuința de a înțelegi mai bine de ce și cum s-a realizat în creația de amploare, reprezentativă pentru epoca marelui de construire a socialismului...

IULIAN OLARIU „Duminică după masă”

O CARTE PE SAPTAMINA

POP SIMION: „Afize de bal”

Volumul de nuvele „Afize de bal”, recent apărut, mărturisește influența...

Pe scriitor îl preocupă amănunțit ceea ce conține posibilitățile unei perspective generalizatoare asupra realității...

Încă de la începutul volumului a unor episoade care oglindesc anul greu de luptă împotriva exploatații, dictaturii fasciste și războaiului hitlerist...

Pop Simion ne înfățișează oameni simpli, jărani, surprinși de viltrele războaiului în tot felul lor pașnic...

Oamenii cense, învățați sub influența comuniștilor, a partizanilor, că prin resemnare în fața sorții („Scară la cer”, „Pământ tânăr”) nedreptatea nu poate fi alungată...

În lupta partidului, în activitatea forțelor antifasciste, jărani maramureșeni încep să vadă expresia împlinirii propriilor lor aspirații...

prieteni și al umanismului epocii socialiste („Parasuta”).

Cea de a doua parte a volumului ilustrează evenimente și oameni din procesul marilor înfăptuiri contemporane...

Prozatorul creează prin intermediul antitezei: înfățișarea calmă și cumpănită a personajului ascunde tumultul interior...

De asemenea, multiplele și chinuitoarele întrebări pe care le pune Pașca-Grof, gesturile sale uneori dezechilibrate...

Carlea lui Pop Simion mai suferă și printr-o anumită lipsă de unitate, „Cer cuvântul” și „Soprița de pildă”...

Volumul „Afize de bal” relevă încă odată realitatea calităților autorului „Paralele 45°” și „Anului 15”...

AI. HANTA

„Secretele actului creator” și ascunzișurile esteticii burgheze

(Continuare din pag. 1)

dumnezeu este acela... care vorbește prin gura lor” („Ioc” — 594, d.).

Dar C. G. Jung nu face doar afirmații, ci le exemplifică. Încercând să nuanteze, el distinge — după cea mai ortodoxă tradiție psihanalitică — între poezii „introvertite” și „extrovertite”...

Articolul de senzație pe care-l publică revista pariziană, dovedește odată în plus, că de neputințoasă rămân teoriile care vor să explice un fapt social...

Jurnalul lui de artist, Goethe spune: „Astfel a luat naștere ceea ce denotă de la care nu m-am mai abținut în tot cursul vieții mele” (Sublinierea noastră, M.B.).

Fără îndoială că procesul creației artistice este extrem de complex și pentru clarificarea lui depășim cu ușurință necesare încă multe cercetări...

TINERII PROZATORII ȘI DEZVOLTAREA NUVELISTICII

Este caracteristică generației tinere aspirația de a se realiza în creația de amploare, reprezentativă pentru epoca marelui de construire a socialismului...

rează. Este stadiul la care se află cei mai mulți dintre prozatorii tineri și astfel asistăm, în prezent — așteptând scrierile epice de mari proporții — la o înflorire a nuvelisticii.

cu Fica l-ar fi luat de bărbat pentru a-l proteja. Devolet colectivice, ca și marea masă a jăranilor, el duce o luptă îndrăzneață pentru îndepărtarea de la conducere a lui Vasile Baciu...

limiteze această preocupare a tinerilor prozatori, menită să oglindească nuanțat păstrarea noului în psihologia contemporanilor.

Practicând reportajul sau schița, scriitorul tânăr dobândește știința selectării faptelor de viață în vederea extragerii esențialului, deprinde arta portretului sau a dialogului.

„Lubește ziua de mine” condensează elementele unui roman despre viața de azi dintr-o gospodărie agricolă colectivă.

Prozatorul mai puțin decât Petre Sălcudeanu de echilibrat arhitectonic al nuvelii, Velea relatează digresiv momente importante din biografia eroului...

Comentând activitatea nuvelistică a citorva prozatori tineri, ale căror volume au apărut recent, ne-am referit deja la tematica constituției literare neoclasice...

GAZETA LITERARĂ

în regiunea CRISĂNIA

Mozaic orădean

Ca în toate laturile patriei, ca în toate orașele patriei, pulsează viața și noul în Oradea. Dacă o vezi în liecare zi, dacă, localnic, grabiți către locul tău de muncă, îi străbați străzile, dacă treci peste poduri, peste Criș, dintr-o parte în alta a orașului, aproape că nu-ți dai seama, nu surprinzi ritmul în care se înfăptuiesc adăsurii frumuseții și utilului gospodăresc, urbanistic.

Dacă vii din alte părți, descinzi cu vizitator vremelnic, după o scurtă oarecare de timp, obiectivul viu al ochiului fixează pe retină imagini noi, gesturile proaspete ale muncii creatoare.

Oradea nu rămâne închisată în încercenite linii citadine, în permanența stilului arhitectonic vechi, ci își pune haine noi. Umple vechile carii ale clădirilor desuete, ale măruntelor și vetustelor forme ce strică armonia unui oraș care se vrea în ritm de progres.

Se deslășoară la viața culturală și artistică orădeană o susținută activitate creatoare, pentru educarea masei de oameni ai muncii, pentru a crește nivelul cultural și artistic. Teatrul în limba română și maghiară, concertele Filarmonicii, conferințele, expozițiile de plastică Recent se află deschise o expoziție colectivă a pictorilor orădeni.

Puteți mărturii că această manifestare a plasticilor locali nu pu- tea dezamăgi pe niciunul din obișnuiții galeriilor de pictură din Capitală, sau pe cronicearii plastici. În cadrul celor două saloane, expunau pictori realizați sau o marcă personalitate artistică, cu o tehnică, cu o sălărire a formelor de expresie plastică maioră. Picturile înfășuau peisaje, portrete, aspecte din viața regiunii în continuă dezvoltare, imagini de muncă din plină, muncii se străduiesc să le aducă hărăz și a regiunii și a orașului Oradea.

de simplă stilizare, din care nu a fost alungat aburul străveziei al poeziei, formelor și fondului lumii basmului sau fabulei.

De-a lungul culoarului ce duce spre scenă, după un număr de douăzeci de ani, în ele sînt închise simbolurile nemuritoare: păpușile varii, care vor în fața cealaltă mică cortină dăruite cu mișcare, grai și expresie pentru ca în loturile zugrăvite cu fel de fel de chipuri să se înbușoreze de teamă, bucurie și curiozitate ale chipuri prunci, băieți și fetițe cîrme, blonde sau brune, băieți care privesc cu ochi rotunzi lumea din mica deschidere a scenei, unde vor învia lumi și vor descoperi continente de nouăfăci. Trebuie să vezi toate acestea, să asizi la un spectacol privind în afara micului miracol artistic al păpușilor, gama aceasta de sentimente și expresii pe chipul spectatorilor mărunți.

Teatrul de păpuși din Oradea, după mine, este printre cele mai bune ca gen în țara noastră.

DRUM

Am ajuns la Sîntana, președintele gospodăriei colective de aici Gheorghe Goana ne poartă sus în birou, alară cam plouă, e rece și aspru iar noi, lingă o băutură (tuică spre p-lucă) de tot apreciată, vorbim, vorbim.

— La început, — spune Goana, un bărbat săptos, oaches, cu ochi negri strălucitori, — a fost destul de greu. La început, acum cîțiva ani (sînt mai mulți de zece) cînd am întemeiat gospodăria, a fost destul de greu. Ceva oameni, ceva motoare, ceva pluguri. Da, la început a fost destul de greu.

Bătăie în ușă.

— Bună ziua, tovarășe președinte, Moskvickal este la A-rad, Aveți nevoie de mașină?

— La început, spune președintele a fost greu. Cunoșteam pămîntul (sînt plugar) dar nu știam agrotehnica. Să scoți griu dintr-un pogan mai merge, să conduci o uzină de cereale în veacul XX e altceva. Trebuie carte. Cunoșteam oamenii, dar nu știam să-i conduc. Să te înțelegi cu doi veșni mai merge, să îndrămei pe calea științei cîteva mii de lucrători ai pămîntului, e altceva. Trebuie carte. La început a fost greu.

Bătăie în ușă.

— Da, ce poezii?

— Voiam să știu cînd pleacă la București... La sesiunea Marii Adunări Naționale.

Blocuri muncitorești pe Bd. Magheru din Oradea

La „Solidaritatea“

Înfățișarea fabricii de încălziminte „Solidaritatea“ are trăsături specifice într-un oraș industrial. Vești care, devenite mișcări socialiste, au cunoscut și cunosc înnoirarea socialistă.

— Aici — îmi arată tovarășul Ciubotaru, șeful secției industriale a zărilor regionale, o așezare pomozită și neglijent proporționată, — era clădirea fabricii vechi.

— Dincolo e clădirea nouă.

— Mai încolo o să se construiască un alt corp cu cîteva etaje. Acoperișul o să fie numai din sticlă. Pentru luminiozitate.

Ion Hegedus, unul din cei mai vechi muncitori de aici, „portretizată cifre“ fabricii. „Am economisit din efort pentru 1.240.000 lei. Adică 20.000 perechi de încălziminte peste plan, 370.000 dm² de pîiele. Asta vine, vîșzică, trei sute suteci împărțit la doispe, odată de trei ori, zero, zero... Sînt peste 30.000 de perechi de fețe“.

Și pentru că a început-o ca ucenic aici, pornește să istorisească:

— Fabrica se numea „Carmen“ și avea ca patron pe Ernest Steiner; un gras; noi, adică nu doar noi, ucenicii, toată lumea îi zicea „bortusul“. Ateiașu nu lucram era lungă grajdul de cai. Era de două ori cît biroul ăsta, fără lumină, fără aerisire. Lucram acolo 120 de oameni, umăr lingă umăr și cînd se lăsa zăpușală făceam niște moriști de carton cu o oră înainte de începerea lucrului și ieșeam cu două ore după. Pe lună primeam cîte o sută de lei. Cu banii ăștia puteai să cumperi o tîncuță și după figuri. Fuma numai trabucul cablu, de o sută de lei pe zi, cîi leașu meu pe o lună. Cîtădată venea și la atelier. Ședea în pragul ușii cu trabucul în gură și noi stăteam încovoiți, cine sînta capul era amendat și sîntam mirușul tutunului pînă în fundul sălii.

Să ne închipuim. Prin 1924: 120 de oameni stau înghesuți, aplecați deasupra unor bucați de piele. Și deodată, mirosul dulcag al pielii de încălziminte și cel acrisor al nădușelii de cal venit din grajdul alăturat, este tăiat de aromă cubană a trabucului patronului. Și nările și gura lui lapidau în cîteva minute un fum care egala salariul fiecăruia dintre cei o sută douăzeci, pe o săptămîină.

La acestea mai trebuie adăugat că:

— În lunile de vară nu se lucra — așezarea pentru ca nici un muncitor să nu primească drepturile de concediu. Toamna se făceau reintegrările.

— Protecție a muncii nu era. Puncte sanitare nu erau. În fiecare zi cerele mașinilor rupeau degetele muncitorilor.

— S-o lăsam pe „Carmen“ și să cunoștem „Solidaritatea“ socialistă, de azi, cum se spune „pe fluxul tehnologic“.

Mai tîrziu sala de croi, sala „muncii abstracte“ cum o numim în glumă. O încăperea imensă, luminată, cu ferestre mari. Pe pereți ghirlande de flori, făcute din hîrtie, arătate în așa fel încît închipuie inimă. De tavan atîrnă din loc în loc porumbei strălucitori făcuți din hîrtie argintie. Interiorul acesta ar părea să nu se sfîrșesc dacă n-am ține seama că aici lucrează numai femei. În toată sala este o ritmicitate de gesturi mici și rotunde de femeie, care realizează o atmosferă prietenoasă.

Urmează sala de rîhțuit, unde se subțiază părțile feței croite, care urmează să fie îndoit. Tripa Margareta, ur — din muncitoroarea frumoașă, e întrebată de I. Hegedus care mă însoțește:

— Ce mai faci Margareta?

— Da două norme, rănduindu-mă, din preajmă.

— Bine — una aici, una acasă — copii, bărbatul... glumește Hegedus.

— Nu, două norme aici...

Apoi dinșua explică felul cum folosește la maximum capacitatea mașinii și timpul. E o femeie rînică, frumoașă, cu ochi negri. Are o față de o vioicune stăpînită care vrea să pară severă, însă nu roșese, pentru că permanent ai, cînoșie de ea, impresia că zîmbeste.

Sala de stanțat unde se fac branțurile, ștafărele și se taie tîlpile, e împunătoare și zgometoasă. Aici lucrează numai bărbăți. Lodyny Ludislaw, acum doi ani la concursul de stanțare pe țară, a obținut locul doi. La ultimul concurs sînt la București — a țesut al treilea.

Al treilea stanțar al țării e un om secund care, pentru a ajunge la bucutul de stanțat își așează un scaun sub picior. Reputația sa se sprijină pe înțelegerea cu care croiește și pe faptul că știa să folosească, economisind, suprafața de

croi. El mută tiparul fulgerător deasupra tîlpii, gîșind, cu un fel de intuiție și fantezie a degetelor, cele mai neșteptate formule de aplicare, pentru a evita desușurii.

Acum să urmărim cîteva din fazele istoriei noului pantof.

Primul drum pe care-l bate e săpînt în palmele muncitorilor.

Fețele de piele i se adătură o căptușală și apoi totul e pus pe calapod. Pă urmă, între piele și căptușală se pune un ștaif ca ele să nu se întindă și să se mențină drepte.

— Pentru demontarea pantofului, explică omul care operează întîrțirile. Tot ambalajul e așezat pe calapod și se fixează branțurile. Doi băieți sînt preocupăți cu pielea să se muleze bine pe calapod. Urmează cusutul rîmei. Unul tîlpii și unul pieii pantofilor cu decalini. Apoi lîptul sau, în termeni consacrați aici, „logoditul“ tîlpii cu pielea. Un lătrîn ursuz taie surplusurile tîlpii care depășesc pielea. O mașină — și o femeie ros — chestiune de secundă — taie. O altă mașină „elucțizează“ rîma cusurii îngîșind-o cu acetone. O altă dă silneta pantofului, talpa e ondulată. Apoi frezată și vopsită. Pantofii are de acum contur și maturitate: tutorele (calapodul) e prîsoanelic: 2 mașini scoate automat calapodul.

O feiță subțirată, îngîndurată, cu cozi lungi (cozile și serul ei sînt foarte odihnitoare în ambianța aceasta a producătorilor rapide), copșește — „cosmetizează“ — pantofii.

— O cheamă Molnar Roșica, mi se explica. Lucrează aici din februarie. Pînă prima zi și-a depășit norma.

Ea, după ce „cosmetizează“, așează pantofii pe o bandă. Și din mințile ei pantofii ajung în țară și în străinătate. („Solidaritatea“ produce și pentru export). Pantofii pleacă din palmele ei în Sudan și Ghana și în Etiopia, în București și în Slatina.

Așa se termină primul drum al pantofului orădean. Aici, la finisaj, există un grafic de producție care arată, cu ajutorul unui tablou electric, din oră în oră, la ce număr de perechi s-a ajuns. Cînd în-am uitat la tabloul indică 800. Norma zilnică este de 650. Și tura nici nu se încheiase.

Nicolae VELEA

Radu BOUREANU

Într-o secție a Fabricii de încălziminte „Solidaritatea“ din Oradea

Se clădește în Oradea. Era o vastă piață pusie dincolo de Criș. Se ținea acolo țigul în vechime. Veneau cărțile. Era gunoi. Erau clădiri sordide dincolo de întinderea uriașului maidan pietruit pe alocuri.

Azi, în pustiu unde scrișeau roșile căruțelor pe pietrele neregulate, sau se înfundau pînă la butuc în clășă în zilele ploioase, în noroiul iernii, a apărut un parc strălucit de o almitere de blocuri luminoase, înalte.

În curînd vor înălța spre cer nenumărate etaje, blocuri turn, cum a crescut cel din noul cartier al sălii Palatului R.P.R. din Capitală. E noua piață I Mai din Oradea.

Și nu e singurul loc unde urbanistica nouă își spune cuvîntul în această cetate de pe Criș. Ochiul mari de piatră ai bustului lui Ady, ai poetului care a cîntat durerea și înfrîngerea romînă, maghiară și slavă, privesc gesturile creatoare ale muncii. La fel de interesat asistă parcă și gînditorul Iosif Vulcan din bronzul lui, așezat într-un unghi de verdeață, ca într-o pinză verde a străzii ce-i poartă numele, acolo lingă malul Crișului, aproape de podul îngust de fier, peste care trec grabiți în ceasurile cînd pornește către, sau se întorc de la muncă oamenii, sau cînd în ceasuri de răgaz și de seară, perechi tinere, apropiate și mai mult de îngustimea podului de fier, admiră palorile amurgului, sau jocurile iernii pe vadul râului.

Oradea este un oraș cu un trecut urbanistic, cu probleme de urbanistică de rezolvat în spiritul noului, al modernului. Ritmul în care se trans-

formă și se înfăptuiește îl va pune în rîndul orașelor vii, orașelor noastre moderne.

Se deslășoară la viața culturală și artistică orădeană o susținută activitate creatoare, pentru educarea masei de oameni ai muncii, pentru a crește nivelul cultural și artistic. Teatrul în limba română și maghiară, concertele Filarmonicii, conferințele, expozițiile de plastică Recent se află deschise o expoziție colectivă a pictorilor orădeni.

Puteți mărturii că această manifestare a plasticilor locali nu pu- tea dezamăgi pe niciunul din obișnuiții galeriilor de pictură din Capitală, sau pe cronicearii plastici. În cadrul celor două saloane, expunau pictori realizați sau o marcă personalitate artistică, cu o tehnică, cu o sălărire a formelor de expresie plastică maioră. Picturile înfășuau peisaje, portrete, aspecte din viața regiunii în continuă dezvoltare, imagini de muncă din plină, muncii se străduiesc să le aducă hărăz și a regiunii și a orașului Oradea.

Sculpturile maestrului emerit Fekete gușele pictorului Horovitz, pinzile pictorilor Cupșa, Goga și alții dove- desc că imaginiile realității, ale vieții și ale pitorescului locurilor se reflectă în opere valoroase, că autorii care le sormențau, nu înfășurau se vor clasa în linia primii a plasticii noastre.

Una din realizările remarcabile ale vieții artistice orădene, însă, este fără îndoială, teatrul de păpuși.

Am văzut multe teatre de păpuși în orașele patriei, dar mărturisesc că aici, în Oradea, am înțeles, am sus- prins acel imponderabil, acelu care îl poate avea cineva, care nu mîntărește o colectivitate, dăruită și dedicată muncii creatoare, atît de dificilă și plină de nuanțe a spectacolului pentru cei mici.

Animatorul se numește Fuchs. E pictor. E inspirat și transmite colectivului său de pictori, tehnicieni, păpușari și actori, acea fervoare artistică, acea dragoste pentru fabulație, fabulos, pentru poezia realităților exprimate prin simboluri accesibile mîntăre și sufletului copiilor.

De cum urci pe treptele vechii clădiri în care se află teatrul, pătrun- direct în lumea familiară vîrșei fer- cite a copilului. Fabula, poezia și înțelepciunea hazului sînt închipuite în frescele care, deslășurate în linii și culoare pe zidul de deasupra scării, însoțesc pașii. Pătrunzi în sală, e o sală pe măsura și gustul pruncilor: scaune (fotolii), fiecare avînd zugrăvite o imagine, un cunoscut personaj al fabulelor, al poveștilor, al zoologiei străbătută de un duh de haz și înțelepciune. Scene sau elemente de bas- ladă, de poveste, redată cu o suflă

a gospodăriei agricole colective „Viață nouă“ din Sîntana a cucerit titlul de laureată la cel de-al V-lea Concurs al Festivalului de amatori.

Pe biroul președintelui gospodăriei am descoperit programul tipărit al echipei artistice. Programul e scris în admirabile condiții grafice, pe hîrtie velină, condiții pe care le-ar îndrăvia orice teatru din București. Comorilor artistice acumulate de popor de-a lungul veacurilor li se acordă toate onorurile cuvenite.

Strîns unghi sub conducerea partidului, țărani colectivizii din Sîntana, romîni, maghiari, germani muncesc pentru înflorirea și întărirea gospodăriei colective, încep să se bucore tot mai mult de binefacerile civilizației socialiste.

NOUA IMAGINE A SATULUI

Tradiționala înfățișare a satului, cu monotonia, cuminjenia și liniștea lui, întirzie să se arate celui care colindă înfînderele gospodăriei agricole colective din Sîntana. Oricîtă imagine ai avea, e foarte greu să asociez de imaginea vechiului sat unde fiecare apariție a civilizației echivala de o vedenie din alte lumi, imaginea unor țărani colectivizii care se pregătesc să facă o plimbare cu motocicletă lor proprie. Faptul — deși nu are încă proporții de masă, mi s-a părut atît de semnificativ pentru marile schimbări pe care le-a adus colectivizarea în viața țărănilor muncitori, încît am asistat îndelung la această operație, urmărind pe motocicliști pînă ce s-au îndepărtat în zare. Și privind această scenă splendidă și tonică, imaginea vechiului sat, cu pelagră și mizerie, devenea și mai îndepărtată. Gîndind cu motocicletele pe ulițele satului, țărani colectivizii striveau parcă la pămînt odată și încă odată trecutul de mizerie și suferință.

Colectivizarea a adus în viața țărănilor muncitori bunăstarea materială, civilizația și cultura. Un colectivizat cu care am stat de vorbă, după o anume vreme, dădea semne de nerăbdare. Am aflat și pricina neliniștii, dezlegată tot de el și nu fără mîndrie în glas.

— Mă duc la liceul seral... Aven cursuri...

Imaginea unor țărani muncitori care, după sfîrșitul trudei pe ogoare se duc la liceul seral n-are nici o legătură cu imaginea vechiului sat, strivit de mizerie și întunerice. Văzînd un țărăn colectivizat care se pregătește să prindă ora de chimie de la liceul seral, e foarte greu să-ți mai amînțesti satul de odinioară. Atît de absolut nouă și revoluționară e această imagine.

zgomolul lor asurzitor, tonic și triumfător. A dispărut liniștea? A dispărut imaginea satului unde noaptea doș glasul răgușit al unui dăluu mai tîbură liniștea? Foarte bine. Toți țărăni muncitori cu care am stat de vorbă au salutul cu bucurie această dispariție. Lor nu le e de loc dor după acea liniște trîștă. A dispărut liniștea și a apărut viața, mișcarea, culoarea, lumina, luminile căminului

cultural, luminile liceului, agitația săfătoare. A dispărut liniștea de o activitate bogată și multiplă.

Imaginea femeilor care nășteau în cîmp e alungată și ea: căminul de zi și creșă gospodăriei colective au transformat îngrozitoarea imagine într-o amintire. Dar și tradiția în ceea ce are ea durabil a căpătat posibilități de manifestare nemaiîntinse pînă acum. Brigada artistică de agitație

Teodor MAZILU

Constătuirea cu cititorii din orașul Oradea

Recenta constătuire de la Oradea a „Gazetei literare“ cu cititorii săi a prilejuit un binevenit schimb de păreri între cititori, scriitori și redactori, inițiat într-o discuție prietenoasă. Continutul „Gazetei literare“ a fost supus unei analize ample și pasionale.

Ce rubrici și ce articole au prilejuit mulțumirea și au stîrnit interesul cititorilor noștri? Cititorii au arătat că parcurg cu interes paginile de reportaj și rubrica de cărți noi și doresc ca astfel de materiale scrise mai viu și cuprinzînd o mai bogată informație să nu lipsească din niciunul dintre numerele revistei noastre.

Tovarăși profesori Titus Costin, Zaharia Macovei, L. Covaci, Pop Aurel, apreciază materialele de istorie literară, cronica literară și teatrală precum și articolele privind opera unor scriitori despre care predau în școală. S-a discutat pe marginea articolelor despre Tolstol (apărute cu ocazia comemorării a 50 de ani de la moartea scriitorului), „Alessandri modern“ de D. Solomon, „O întîlnire între Ibsen și Alessandri“ de V. Mîndra.

Vorbînd în numele elevilor și colegilor săi, tovarășul profesor Z. Macovei a arătat că cititorii au urmărit cu deosebită atenție articolele prin care scriitorii și-au spus cuvîntul manifestîndu-și totala adeziune la

hotărîrile celui de al III-lea Congres al Partidului Muncitoresc Român. De asemenea, că sînt interesați asupra felului în care se deslășoară planurile Uniunii Scriitorilor și discuțiile în jurul mesei rotunde privind probleme ale prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii literare.

„Mi place felul în care este prezentată grafic și ilustrată pagina a șaptea. Materialul din această pagină mi este de un real sprijin în întocmirea programelor. Vignetele apărute în „Gazeta literară“ mi-au jolnit la ilustrarea programului de sală pentru spectacolul „Omul care aduce ploaie“, — a spus tovarășul Vasilescu Stelian, secretar literar al Teatrului de Stat din Oradea, secția romînă.

Numeroși vorbitori s-au arătat mulțumii de apariția regulată și de modul în care este întocmită „Poșta redacției“ semnată de Nina Cassian.

Cititorii s-au declarat de acord cu apariția a cit mai multor articole la rubricile „Tineri scriitori“, „Cartea străină“, „Estetica vieții cotidiene“.

Dar firește au fost exprimate și obiecții: de ce atît de multe fragmente de roman? de ce nu sînt analizate mai operativ spectacolele teatrelor din diferite regiuni ale țării? de ce nu se publică un număr mai mare de traduceri din literatura altor țări? de ce apar atît de rar studii critice privind literatura universală?

Ne-au interesat mult propunerile făcute redacției noastre: cititorii (profesori și elevi, mai ales) vor să găsească în paginile „Gazetei literare“ cit mai multe materiale de teoria literaturii și de istorie literară (nu s-au sugerat teme privind tradiția culturală a regiunii Crisăna, — un mic studiu despre Iosif Vulcan); a fost propusă o rubrică de satiră și anchete printre cititorii în jurul unor cărți mult discutate de critica literară; cititorii vor informația despre cercurile literare și promovarea tinerilor talenți din aceste cercuri prin concursuri literare și poșta redacției. Cititorii vor ca în paginile „Gazetei literare“ să fie găzduite texte de estradă pentru brigăzile de agitație, ilustrații și picturi prezentele la expozițiile de artă din întreaga țară.

„Socotim folositoare discuțiile cu cititorii și am vrea ca „Gazeta literară“ să se reînnoască cîrînd în mijlocul nostru spre a-i face o nouă analiză și... un bilanț al celor realizate după constătuirea de acum, ne-a spus tovarășul Fodor Zeno. „Gazeta literară“ dorește la rîndul său o reînțînire cu cititorii săi din Oradea. Va fi desigur o constătuire la care multe dintre propunerile de acum vor fi analizate ca realizări iar cititorii vor putea discuta noi propunerii și se vor putea referi la perspectiva unor noi realizări.

Adriana ILIESCU

REPORTAJ

Reportaj de VASILE NICOROVICI

Valea Prahovei a fost leagănul petrolului românesc. Aici meseria de petrolist a cuprins fiecare sat, a intrat în fiecare familie, s-a transmis din generație în generație, amestecându-se cu obiceiurile, portul, vorba, cu felul de a fi, cu viața intimă a oamenilor. Asta o simți aici la tot pasul. Dacă mergi primăvara să faci învean, nu este un lucru rar să vezi un bătrîn îmbrăcat simplu, rezemându-se de baston, despre care se află că a fost o celebritate a sondării: „Al vedeți — spune însoțitorul lui prin schela — bătrînul ăsta e o ligura istorică. Cei mai bun meșter de detubări din țară. Cumpăra sonde vechi și le extrăgea coloanele. Și n-o făcea pentru bani, ci de dragul lucrului. E un adevărat artist”. Desigur că astăzi presa socialistă semnificativ pe cei mai buni. Alți tineri, vătași, oameni înșiși, făcea acest lucru, de a transmite de la om la om numele celor remarcabili, alcătuind astfel o cronică neoficială. Și, cine știe, dacă peste decenii aceste frânturi disparate nu s-ar fi adunat dind naștere unor cîntece bătrînești despre sondori, la fel ca despre Corbea sau Mihai Copilu. Afirm această nu numai fiindcă înșiși cadrul petrolier, spectaculos, epic și potrivit unei balade, dar și pentru că pasiunea pentru meserie și vocabularul sondării au intrat în viața și în viața oamenilor de aici, înfiți au căpătat acea sclipire și simplitate a expresiei, apropiată de poezie, cum n-o mai au decât ocupațiile seculare, agricultura și pășoritul.

Ca să înțelegi bine pe prahoveni, trebuie să vezi în locurile lor de băștină, la Moreni, unde au rămas încă urmele vechilor incendii, la Buzănești, unde mai începe încă sondele cu țurle de lemn, dar și la Boldoști, unde se aplică metoda mai nouă a înțelșilor de apă și la Ploiești la Blocul de ulei dotat cu instalații moderne sau la Intreprinderea de carotaje, care utilizează echipament radioactiv, reprezentînd, toate la un loc, vechia și noua Prahova, considerată în succesiunea generațiilor, cu dramele, calamitățile, luptele și izbăvirile ei. Trebuie să auzi cum discută între ei bătrînii muncitorii din schela despre sonde și cum surd, se încruntă sau ce gesturi face. Trebuie să mergi apoi prin schela cu vreamul din ei, care să-ți arate, niște moșii de pămînt și să-ți spună: „Aici a fost Dora, aici Mariauca, aici...”, care dădea apă bună de băut după ce n-a mai dat petrol. Aici a fost o sondă care a luat foc și ardeau oamenii ca luminările”.

Oameni cu miini de aur

Pasiunea pentru sondări se naște la prahovean încă din vremea copilăriei. Aproape toți sondorii mai buni, care-și iubesc meseria, mi-au spus că i-au atras sondele încă de când erau mici, cînd plecau cu vitele la păscut sau la joacă. Sonda le stîrnea probleme serioase și-i împingea la cugetări filosofice asupra naturii. Cum de ieșea țîțelul singur din pămînt? Și pe unde a intrat, ca acum noi să-l scoatem afară? De unde se știe că aici a fost un fund de mare? E chiar așa de mult un milion de ani? Acasă ascultau cum vorbeau părinții între ei despre schela, ce istoricele tata că auzise de la tatăl său, iar de sărbători, cînd se stringeau frații, acestuia și surorii, căsătorite tot cu petrolisti, discuția ajungea în cele din urmă tot la frîmpierii despre sonde. Pentru ei sondorii nu e o simplă meserie de pe urma căruia câștigă bani, ci ceva mai important, care se confundă cu însăși viața lor. Un inginer de la o schela din Oltenia mi-a spus că el preferă să se e-

drezeze prahovenilor în momente grele, fiindcă „un petrolist prahovean, cu posibilități medii, chiar dacă e de-pășit de vreau localnic, mai bine do-tat, reacționează în caz de pericol cu mai mult curaj, are sondoria în singu”.

Expresile tehnice, șlețuite prin folosirea legăturii din trei și zece de mii de ori, au căpătat la prahoveni, cum spun-eam, puterea de expresie a metafor-elor poetice și simplitatea proverbului: o sondă nouă se zice că începe „de la iarbă”, iar o sondă amplasată ana-podă e pusă cu „căciula”. Stratul re-bel, care amenință cu erupția trebuie „lînut la respect”. iar sonda recalcit-rantă trebuie, pur și simplu, „omori-lu” etc.

Prahoveanul constituie figura re-prezentativă a petrolistului din țară noastră. Legătura dintre cei doi ter-meni este atât de strînsă, încît imediat ce zicem sondori, evocăm figura unui prahovean. Aceasta se datorește unui proces de evoluție istoric. Mes-eria de petrolist s-a născut în va-lea Prahovei, ca și la Moinești, în Moldova. A evoluat cu mai multă ra-piditate în regiunea prahoveană, da-torită faptului că trustrile străine s-au năpustit mai înții asupra zăcă-mintelor mai bune de lejit.

Cei mai bătrîni dintre sondori își amintesc de vechile puturi, în care omul cobora învelit într-un burduș, cu un colț de lînă în cap, lumî-nă și parca rămas bun de la viață. Acești vechi puturi, — țărani bogazi sau moșneni înșiși la porunca domni-torului, iar mai tîrziu salariați ai u-nor mărunți întreprinzători — sînt a-devărații pionieri ai petrolului romî-nesc. De aceea a avut dreptate acel inginer, care în 1907, la un congres internațional al petrolului a toastat pentru „țăranel român căruia îi da-torăm în primul loc descoperirea la noi a principalelor straturi de petrol și faptul că el a fost cel dintîi ex-plorator și cea mai bună călăuză și ne-a dat pe cel mai bun lucrător sondor”. Vechile fotografii de la Cim-pina sau Buzănești arată pe sondori purtînd încă costume țărănești, țări, cămașă albă și pălărie. Avîntul in-dustriei petrolifere însă dă naștere unui rapid proces de proletarianizare, de transformare a maselor țărănești să-race din Valea Prahovei în sondori și muncitori petrolisti. Această trans-formare nu s-a făcut, ca de pildă alăzii în Oltenia, prin călătoria, sco-larizarea ori primă-o intensă muncă de educație și cultură fizică. Țără-nimii, cîi prin aplicarea barbară a disciplinei loamei și a-butei. În anul 1901, după cum citeșc într-o mono-grație a geologilor din Cimpina, un oarecare inginer Dumitru Ionescu se opune obiceiului de a se bate cu bi-cîl în schela. Acest singur amanunt e edificator. Să mai dăm și alte? Da, cine în această țară nu cunoaște comportarea scandaloasă a societății-lor petrolifere? Și totuși, într-o scur-tă perioadă istorică, masele de pe-trolisti din această „Gheonă a Pra-hovei”, cum îi zicea Ștefan Gheorghiu, se string laolaltă, se solidari-zează, fac greve, ridică din mijlocul lor luptători, își schimbă portul și mentalitatea, devin clasă muncitoare, conștienți de rostul ei istoric. Mai ales muncitorii din rafinării, concentrați în număr mare în cîteva înere-prinderi, petrolistii din Moreni și Cim-pina, care practică sondorii din cîte-va generații, fără să aibă altă avere decît brațele, formează detașamentele cele mai conștiente, mai hotărîte. Eveni-mentele din țara lui 1933, insurecția armată din august 1944, o confir-mă pe deplin.

După cum oamenii din Vidra sau Albac îi reprezintă de minune pe noți, după cum cei din Vulcan sau Lupeni pe mineri sau cei de la Gri-vița Roșie pe celeristi — oamenii din Moreni și Cimpina sînt reprezentativi

pentru calitățile morale ale petrolis-tilor noștri. Aici înțelegi nu numai meșteri iscuși pentru care industria petrolului nu are secrete, stăpîni ai unei înțelepciuni acumulate de gene-rații, dar și sulețe sincere și calde, deschise, devotate revoluției și patriei socialiste, în mod întim, firesc, ca unii care trăiesc într-o lume avansa-tă, în care au fost lichidate raclele meschine ale speculațiilor bănești, ale proprietății private. Viața este și aici cu un pas înainte, mai aproape de socialism.

Rotirea generațiilor

Unele familii prahovene de sondori sînt atât de vaste, au atîtea ramifi-cății încît pot constitui adevărate „adinastii” de petrolisti, a căror im-portanță pentru societate e mult mai mare decît suririle de generații ale unor case pînaciare. Sînt cazuri, mai ales astăzi, după descoperirea noilor regiuni petrolifere, că unii membri ai aceleiași familii prahovene lucrează în schele din Moldova, Oltenia, Tran-silvania, și cînd se string la vreo o-cară împreună, pare că poposește o țară întreagă sub același acoperiș. După revoluția socialistă, în familiile sondorilor a mai intervenit un ele-

neprevăzute cotituri. Astfel am în-ținit la Uzina mecanică din Teleajen, ca director, pe un fost petrolist dela Moreni, care în curs de zece ani, a străbătut un drum aproape de nei-măginat prin diversitatea lui, fiind secretar al plășii de partid Moreni, apoi directorul unei secții din Indus-tria Lemnului la Sinaia, apoi inspec-tor al Ministerului Petrolului, apoi reprezentant al judecătorului mini-ere, apoi director al Ozagului (Ofi-ciu gospodărilor agro-zootehnice din ministerul Petrolului și Cărbunelui) etc. Și-n fine, noua generație ridicată după eliberare, „generația lui 23 Au-gust”, formată din tineri crescuți la școlile profesionale, în spiritul socia-lismului, care înconventază liceele se-riale și-i vezi umblînd prin schela cu cartea de istorie și geografie în bu-zunar, pe care le citeșc cînd prind un moment liber. În general sînt mai culți, mai cîlți și cunosc baza știin-țifică a meseriei lor. Localitățile din care provin ei, situate în jurul cen-trelor petrolifere, s-au schimbat și ele în ultima vreme, înzînd a deveni din sate, mici așezări urbane, cu lumină electrică, cinematograful și rețea de radiofonică, cu stadion și echipe de fot-bal.

Pentru a completa acest portret co-lectiv, mai trebuie semnalate încă unele particularități de caracter ale prahovenilor. Le constatăi mai lesne, prin contrast, cînd îi înțelegi pe pra-hoveni în alte regiuni, în Moldova sau în Oltenia.

Vorba de spirit redată sec, obiectiv, fără săfioșenie, fără zîmbet complice

Brigada.

ment nou. Mulți dintre membrii lor, altădată simpli muncitori, ocupă a-cum funcții în diverse verigi ale aparaturii de stat, lată un exemplu os-recare: tatăl lui Ion D., brigadier la reparații capitale de la schela Gura Oenței originar din Moreni, e meca-nic în petrol; fratele său mai mare, Voicu din sondor a devenit șeful sec-ției financiare a regiunii; sora sa e căsătorită cu un dulgher, care lu-curează în petrol; un alt frate, Nico-lae, a fost strungar, azi e directorul Ipopului din Ploieșoa; un alt frate, tot strungar, — azi maior după ce a absolvit Academia militară; alt fra-te, Gheorghe, electrician în petrol. Exemplul acesta are o semnificație mai largă în sensul că astăzi, clasa muncitoare, chemată să joace un rol conducător în stat, își are reprezen-tanți în cele mai diverse domenii ale activității sociale.

În genere, între petrolistii prahove-ni se pot distinge trei generații (sau chiar patru, dacă se ia în con-siderație și cea mai tîrziu generație, care, învală încă în școli). Cei mai bătrîni care au apucat încă vechile puturi de petrol, forajul canadian, se află acum la pensie și-și cultivă mica grădina de lîngă casă, convinși că astfel își prelungeșc viața, fiindcă „acela care nu lucrează, moare cu-rînd”. Generația următoare e consti-tuită din aceia care se află acum în plină maturitate, (între 40—60 de ani). Aceștia și-au trăit tinerețea în-tre cele două războaie, au luat parte la luptele politice, s-au maturizat, iar revoluția socialistă i-a găsit în plină bărbăție. Din rîndul lor s-au ridicat primii directori de schela și de trus-teri după naționalizare, secretari de comitete de partid, activiști sindicali, președinți de sălaturi populare, dov-ezînd astfel că muncitorimea e capa-bilă să conducă și să organizeze in-dustria petroliferă și instituțiile de stat. Biografia oricăruia dintre ei este extrem de interesantă deoarece cunoaște, datorită revoluției, cele mai

o poji auzi peste tot. Și la școală, unde un maestru rafiner, care condu-ce un cerc tehnic, zice copiilor cînd unul a greșit: „nu rideți că boala asta se ia”. Și în biroul unei rafinării unde un tînar inginer îi spune că nu și-a cumpărat motocicletă fiindcă de fiecare dată cînd aproape a strîns suma necesară intervine ceva nepre-văzut: „astă vară am fost la mare și am cheltuit o roată. Pe urmă am plecat în Cehoslovacia la un neci al naționalei noastre și s-a dus ghi-domul.” Și într-o schela, unde un ploieștean simpatice, venit cu echipa-mentul de carotaj, antrenează pe sondori la munca lui, vorbindu-le cam așa: „Măi, Sipiță, ia vîna aici... Nu-ți zice Sipiță? Scuză-mă, lu ce-ai fost în armată? Sergent? Uite aici ai să fii general. La pîhlul ăsta și fugi cu el la gura puștii. Așa, țîti-cute, ești bun de campion la suta de metri”.

Există o preferință către gluma în-văluită, mascată, ca și cum cel care țî-o spune ar vrea să-ți verifice as-cuțimea inteligenței lui și o atitudine impersonală, chiar gravă, înțet nu-știi bine dacă e serios sau glumeste. „Ce-ai zice dumneata dacă ar veni mie-neva să-ți spună, cum mi-a zis mie odată unul: „Dumneata ai omorît un om”. Dumneata însă știi că n-ai fă-cut rău nici măcar unei muște. Și a-lunci desigur că i-ai răspunde așa cum i-om răspuns eu: „Da, domnule, l-am omorît”. — „A vasăzică ești un criminal. Spune cum ai făcut asta”, se prinde ală serios. Și aici interlo-cutorul tău ia o figură gravă: „Cum am făcut? Am dat în el cu o greblă în glumă, iar el săracul n-a știut de glumă și a murit”.

Totuși alcătuirea psihică a acestor oameni e mai complicată, decît s-ar părea la prima vedere. Departe de a fi niște firi flegmatice, sînt niște sen-timentali cu o mare pudoare a senti-mentelor.

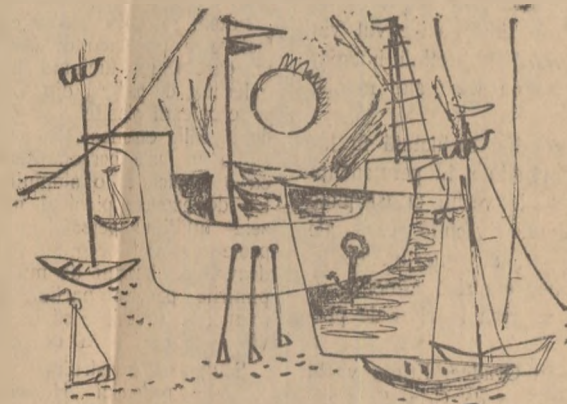
Spun adio pădurilor

Spun adio pădurilor, pădurilor negre din munți ce mi-au fost de milenii sălaşul.

Am trăit laolaltă cu brazii și carpenii lor, unde umbra bătrînilor mei rătăcește cu turmele caprelor negre și luna de toamnă se vede prin arbori cu coarne albastre de cerb. Vîntul lîn, vîntul galben și murmurul ploii firzii au umblat cale lungă prin vîșele mele și viscolul iarna torcea monoton împrejurul colibelor mele, torcea singuratic și trist, borangic argintiu. Vai, cîtă moarte-a-năpîl în acea undulație dulce! Vai, de-nchid ochii, din nou îmi învie-n auz pieptul meu răsunînd ca un pod de aramă lovit de copite de cai, sternalul meu sîngerat, peste care treceau hohotînd nemiloase convoaie... lată urmele lor se mai văd — cîntii mei de culoarea amurgului, stau mărturie de toate.

Am trăit în păduri, și-acum iată mă-nalț și mă scutur de ierburi, de frunze uscate, de ploii și de propria-mi vîrstă. Mă ridic în lumină și vorba ce-o spun e adio, spun adio tăcutelor silhe silvestre, spun adio, adio pădurilor și mă duc mistîndu-mă-n soare.

Noaptea în port

Roadele revoluției

Trebuie să fim foarte circumspecți, cînd vrem să stabilim aceste caracte-ristici regionale și dintr-un alt mo-tiv. Să nu uităm că observațiile sînt făcute într-o perioadă de revoluție, și ca atare nu pot fi considerate în ab-solut, ca niște particularități veșnice, ci să distingem care sînt viabile și noi și care sînt vechi și condamnate la dispariție. Să nu uităm că prahovenii au venit în contact în aceste regiuni petrolifere noi, mai ales cu medii țărănești și este știut că ță-ranul, datorită faptului că a fost im-pilat și înșelat veacuri de-a rîndul de clasele exploatoare a devenit mai închis, mai precaut, mai neîncrezător, sau, dimpotrivă, mai arțagos, graț să-și lăcă singur dreptate. Or, ase-menea particularități, legate de con-diții istorice depășite, sînt pe cale de a dispărea, sub influența socialismu-lui. Aici, în cadrul mai restrîns al in-dustriei petrolifere, se poate observa acel proces mai vast, care se petrece în toată țara, de stringere laolaltă, sub acțiunea clasei muncitoare, a re-giunilor altă dată izolate, prin elimi-narea contrastelor vechi, artificiale, pîtoresci, proces datorită căruia se în-făptuiește nașterea socialistă. Petro-listii prahoveni plecid în noile re-giuni, și-au adus și ei contribuția la grăbirea acestui proces transformator. Ei au învățat pe noi angajați, loșii țărani, avînd mentalitatea veche a proprietarului de pămînt, ce însem-nează să-ți iubești meseria, s-o faci de dragul ei și nu neapărat pentru bani, să cîntărești echitabil interesele tale și ale schelei, și să ai în vedere ca astăzi schela reprezintă nu pe pa-tron, ci statul socialist, să nu-ți sară țandăra pentru orice fleac și să în-cerci să-ți faci singur dreptate, ci să te comporți după anume reguli, vala-bile pentru toți, deci să fii principial. În fine, prahovenii i-au învățat ce-nsemnă disciplina socialistă a muncii, le-au deschis poarta pentru car-tea tehnică și învățămîntul politic, le-au arătat cum să umble cu gran-cul și ce să facă să preîntîmpine o erupție. Am înținit pe mulți prahove-ni în asemenea regiuni noi, fiind perfect conștienți ca rostul lor aici, conceput ca o datorie morală, consta în a pregăti dintre localnici cadre calificate, care înetul cu înetul, să le poată lua locul, deoarece mai spre bătrînețe ar fi dorit și ei să se traga mai pe lîngă casă.

Schimbul de miine

Am înținit însă destui prahoveni, chiar dintre cei mai în vîrstă, care s-au stabilit definitiv în noile re-giuni, și-au construit aci case, și-au adus nevestele și copiii. Pe alții mai tineri, cum e firesc, i-a legat de noile schele căsătorie cu fele din partea locului: astfel un prahovean s-a căsătorit cu o olteancă, locuînd în casa soțiilor, la Vladimiri. La început, pe fondul unei atmosfere de ne-încredere a localnicilor față de „ve-netici”, părinții n-au vrut să dea fa-tă, fiindcă: cine știe ce fel de om e prahoveanul; primește salariu bun, dar poate că acasă la el, are altă femeie”.

A trebuit flăcăul să-și ducă fata în sat la el, să-i facă cunoștință cu pă-rinții săi, ca să obțină consimțămîntul soțiilor. Și totmai acum, cînd conflictul pare aplamat, pot izbucni noi neînțelegeri chiar dramatice, cum mi s-a întîmplat să văd, cînd soții și soția prahoveanului găsesc de cu-vîință că acesta ar face bine să-și schimbe meseria care-i murdărește miinile și hainele și să devină bri-gadier silvic ca tata-socru care „toa-tă ziua se plimbă prin pădure, și res-piră aer curat”. Dramatică, tenace, plină de neprevăzut, complicată, a-bordind viața intimă a oamenilor, cît și problemele mari ale schelei, a fost lupta pe care au trebuit s-o dea pra-hovenii, cu mult tact și stăpînire de sine, pentru ca mentalitatea micilor proprietari să nu-i copleșească cî dimpotrivă, să se afirme noua men-talitate muncitorească și socialistă. Cum spuneam aceasta face parte dintr-un proces mai vast de înlînare a națiunii socialiste, în fața căruia li-mitele regionale se șterg.

Se poate spune, ca un capriciu al naturii, prin care Valea Prahovei a fost înzestrată cu zăcămintele de pe-trol, i-a făcut și pe prahoveni son-dori. Meșteri buni însă — adevărați oameni cu „miini de aur” în mes-eria lor — ei au devenit numai prin muncă. Și aceasta nu mai e o sunșă întîmplătoare ci un merit al lor. Nu poate constitui dect obiectul unei mîndrii justificate, faptul că un tînar dezghețat, căruia îi zice Costică sau Zaharia, sau un maestru mai vechi, să-i zicem Popescu sau Dobrescu, — „născut și crescut în petrol”, la noi, pe Valea Prahovei, ajuns astăzi să foreze sonde lîngă Himalaia sau pe malul golfului indian, sau să cerce-teze, ca geologi, meleagurile afgane sau grecești, făcînd astfel ca expe-riența noastră străgătată în cîteva ge-nerații de petrolisti să contribuie la încetățenirea unor relații pașnice de concurență și bună înțelegere între popoare.

Noaptea în port

Rîm, ritm, larg, eufoic ritm. — Noaptea oapoarele-nalte la cheiuri se leagănă, Noaptea, vînd înfundat, macarale descarcă bumbacul și fructele — zvelte și strani mașini se coboară încet înghifite de cala enormă și drumul oceanelor doarme pe valuri strîns ca un șarpe ce șuieră singur în somn. Ritm, ritm, undulație lentă. Oamenii, vasele, brațele lungi de oțel, melodiele, fumul, toți și toate cunosc dominația ritmului — umbrele lor, alungite pe cheul de piatră se-ntînd, se-mpletesc laolaltă cu firele lungi, argintii ale lunii și apele negre cu solzi scîlțitori de petrol le repelă-n auz melancolică vorbă: departe Miine departe, miine departe în larg sub destinul aceluiași ritm pe drumul oceanelor care doarme pe naluri strîns ca un șarpe și șuieră singur în somn.

Umbră bătrînului domn

Umbră bătrînului domn de la Mancha Stă proiectată pe zidul odăilor mele — Umbră bătrînului, bunului domn Cu scut și cu sabie neagră.

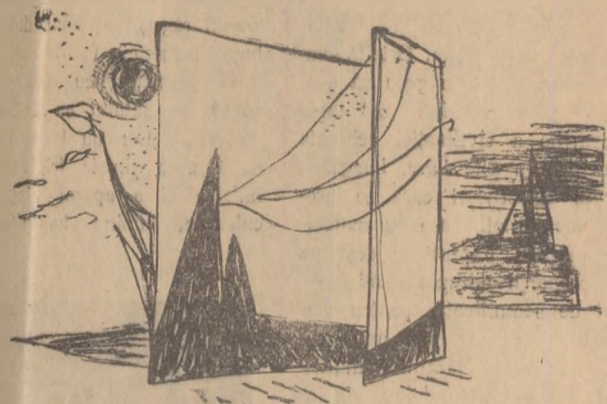
Poate-i copacul, îmi spun uneori, Ulmul tăcut care doarme și toarce în geamuri. Sau oreum lar rătăcit Ce-mi veghează cîmîmul

Poate-i numai, întors în amurg. Visul falnic al anilor tineri, Visul acela ce seamănă Turmului gotic. Dar vai,

Nu e nimic din acestea — copacul Își vede umbra pe pietrele străzii Larii denul părăsîră pe veci Mohorîta-mi oadaie.

Goticul turn cu aripile-n jos Stăruie-n ceață departe, Doar cite-odată amintindu-și de numele meu Și ritmîndu-l în clopote.

N-a mai rămas decît umbra cu mine, Umbră bătrînului domn de la Mancha Umbră bătrînului, bunului domn Cu scut și cu sabie neagră.

Desene de MIHU VULCANESCU

Cîntec de noapte

Stelele ard neclintite-n orbitele beznei, ard mistînd în vîzduh traectorii de vis... Stele în nopșile vaste, concave ale iernii cînd liniștea-ncepe deodată să-ți fluiere blind în auz, stele cu iris de-argint peste codri în nopșile verii și toamna pe mări depărtate cînd bîntuie dorul de țară. Stele pe fluvii adînci unde-n șesuri, negrul din coamele cailor turburii, seara, aprasele zări de coral, stele firzii în noiembrie, stele cînd marile-orășe se-aud respirînd după trecerea miezului nopții sau lungile drumuri de fier, printre dealuri răsună de goana expresului noaptea. Și chiar cînd se-noițuie ceața sau plouă mărunț cu turmele norilor fug îngrozite mugînd, tropotînd cu copite, simfînd cum se-apropie vîntul ahaitele lui, — stelele ard neclintite-n orbitele beznei: zodia lor în mulțimea pierdută a străzii îndacă nu-i nimeni în preajmă, coboară-și privirea înșuflet și caută singur oglinda aceea țare le uți numai tu Din cînd în cînd, timpul.

A. E. BACONSKY

Cînd mă plimb, seara

Cînd mă plimb seara pe străzile Bucureștiului ca un grădinar cu ochi ageri nu uîl niciodată să privesc arborii tineri și mă bucurîm fiecare mugure, fiecare frunză domînd ca un prunc în bruma albăstrie a becurilor; cînd mă plimb seara pe străzile Bucureștiului ca un arhitect deosebit de atent trec în revistă fiecare clădire, desenez pe cer silueta etajelor neterminate încă, pun Ursă Mare pe tapetul unei odii de dormit și Părul Berenicei ca o draperie subțire la fereastră.

Pe lîngă mine trec oameni pe care îi cunosc, grădinari, arhitecți, eu sînt fratele lor, prietenul lor, un frate și un prieten al cărui nume n-are nici o importanță;

uneori ne aprîndem figurile unii de la alții întrebîndu-ne simplu: ai un foc? Eu îi cunosc pe fiecare și știu că fiecareia îi sînt dator un poem.

Citeodată, întîlnesc oameni veniți din cine știe ce răs_pîntii ale lumii,

unii poartă depărtarea pe obraz, ca un tătuaj, în ochii allora scripește ecoul stelar din emisfera sudică; mulți dintre ei sînt frații mei, prietenii mei, grădinari, arhitecți, veniți să se bucure de silueta arborilor și a caselor noastre.

Iar cînd mă plimb mai firziu pe străzile Bucureștiului cu ochii împănienți de somn în bruma albăstrie a becurilor, deobicei întîlnesc un grup de călători.

Eu îi cunosc pe fiecare dintre ei, pe fiecare: cel care calcă cu pași de furtună e poetul

Vladimir Maiakovski, cel care ține un trandafir în mină e poetul Eluard alături sînt Federico Garcia Lorca și Bertolt Brecht și Julius Fucik și reporterul John Reed, iar împreună cu ei sînt douăzeci și șase, douăzeci și șase de prieteni, de frați, toți din Baku.

Și e firziu și mă gîndesc că ei sînt poate osteniți că or fi căuînd un hotel, să se culce și-atunci, ca un ghid cu ochii împănienți de somn sub bruma albăstrie a becurilor, le spun:

— Bateți la oricare ușă; în casele Bucureștiului dorm frații mei, prietenii mei, ofelari, grădinari, arhitecți, zidari, țesători, poeți: inimile lor vî sînt deschise.

Gellu NAUM

JUDECĂTOR — Opinia publică

Reporterul n-a primit niciodată invitația cu următorul cuprins:
„Stimate tovarășe,
Sinteti invitat a lua parte la ședința Consiliului de judecată ce va avea loc în ziua... luna... anul... Se va lua în discuție cazul de indisciplină la locul de muncă al...
Totuși, cu indiscreția și slăbiciunea pe-l caracterizează, reporterul a fost de față la judecată.
Să în puterea reporterului să amine, cu o clipă, încercarea „procesului”. Prilejul trebuie folosit pentru a ne pune în discuție cazul de indisciplină la locul de muncă al...
Nu allam la Ateleierele C.F.R. Grivița Roșie.
— Tovarășe Szabo, fac o anchetă, ca să spun așa, mai bine zis umbra să aliu dacă oamenii care au dat ochii cu „opinia publică”, cu consiliul de judecată adică, s-au schimbat după aceea în bine.
— S-au schimbat.
— Nu numai după replica promptă, categorică, poți să-ți dai seama că topitorul Szabo Ioan este un om precis. Întreaga lui activitate, după specula tovarășilor săi, poartă pecetea unei serioase chibzuiri. Altminteri n-ar fi izbutit, într-un timp relativ scurt, să dea numai producție de bună calitate. Astăzi primăvara, viermele insatisfacției îl mai rodea pe făcuțe. Ar fi dorit să-și schimbe echipa, să scape de rusinele calificativ „codas”. Pe atunci, ofelul avea în față pentru Szabo Ioan gustul amarului al mîlului săltat (topitorul mă încredințeză că, pentru el, ofelul are, pe lângă temperatură, culoare, gust, miros și... respirație). Zădărnice încercări omni să-și strunească nemulțumirea odrăvășă, o dată tot și-a dat în pelec.
— A fost grav cazul dumitale?
— Hm...
— Pare-mi-se ai subestimat calitatea maistrului.
— Da.
— Alta tot?
— Căni altă... Venise la cuptor să mă întrebe de ce se întinză sarja. Nu s-a putut stăpîni să nu spună: „Așa sinteti voi, aștia, cam aveți obiceiul să vă lăsați pe tînjeală”.
— Era adevărat?
— Cum să fie! E drept, echipa mergea șontic-șontic cu producția, era codosă. Dar eu? I-am răspuns-o de la obraz. Dacă dumneața zici că mă las pe tînjeală, atunci habar n-ai de ofelărie!”
— Numai altă?
— Cum altă... De ce să ne bage pe toți într-o oală?
— Stăm la în față, dogoarea cupitorului ne bate deoptrivă. Continuăm discuția.
— Și judecata cum a fost, severă?
— Nu, dreptă.
— Cred că nici nu era cazul să fie severă. Cui nu i s-a întimplă să scape caii?
— Ușor de zis „să scape caii”, dar gîndește-te și dumneața ce înseamnă să subminezi prestigiul maistrului în fața celorlalți muncitori.
— Poate că și el s-a pripit cu afirmația că sinteti deprins și vă lăsați pe tînjeală.
— Poate. Nu uita însă că echipa era într-adevăr codosă.
— Echipa da, dar dumneața lasă adineori să se înțeleagă că te găsești printre cei care muncesc cu multă trageră de inimă. De ce să vă bage pe toți într-o oală?
— De ce? E normal. Într-o echipă trebuie trebuie să meargă bine în ansamblu. Toți pentru unul și unul pentru toți.
— Atunci, ești mulțumit de judecată, ori nu?
— Topitorul mă învează cu o expresie de asprime și remanere.
— Și tu ce? Trage singur concluzia după lapele care-au urmat.
— Ce-a întreprins comunistul Szabo Ioan după judecată? S-a supărat oare pe membrii consiliului, sau poate pe cei care au luat cuvîntul? Nu! S-a supărat, în primul rînd, pe sine. A avut un cîștăit dialog interior, cam de genul acesta:
— Oriet te-ai feri de cuvinte exacte, ești codas.
— Sint, deocamdată! Așteaptă numai puțin...
— Te rog, fii mai melancolic: o lună de așteptare, un an, așung?
— Mai poțiște pe-aci luna viitoare.
— Obieciul topitorului de a dialoga cu propriul său „eu” s-a păstrat. În a doua lină, celălalt „Szabo Ioan” n-a venit de pomana.
— Ei, ce s-a mai aude?
— Mi-a plecat șeful, prim-topitorul, în concediu.
— Si ce te bucuri așa, de parcă ți-ai trimis mama la odihnă?
— Are 33 de zile...
— „33” ca la doctor. Să fie sănătos.
— Să fie! Numai că în timpul asta cupitorul e în puterea mea, pricepi?
— Ce să pricepi?
— De acum încolo nu-l mai las, după elaborarea șarjii, să se răcească și abia apoi să-și facă reparafiele. Reparam la cald, nu la rece, ca mai înainte...
— Nici tocmai plăcut.
— Nu-i plăcut, dar e folositor. Cîștigăm timp. Nu mai întinzem cu reîn-călzitul cupitorului de la început. Pornim numai-deci reparafiele, chiar noi, topitorii, iar la șarja următoare, prim-dem temperatura de la vechia șarjă.
— Grabim și încălzirea, care depinde de aserenti de vîntul noastră...
— Prea multe explicații. Ușă că stai de vorbă tot cu un topitor?
— Ai dreptate, frate. Atunci mi-ai poți spune tu cit timp economisim așa?
— O oră și jumătate.
— Intocmai. Si alte avantaje?
— Reparația cupitorului rămîne pe pereți la cald, mamezita se lipește de pereți și nu mai e nevoie de o intervenție mai mare la șarja viitoare.
— Deci?
— Economie de timp, de energie electrică...
— Exact!... Dar stop! Mă dau bătut. Si-apoi, cine la cine a venit?
— O! Ii topitorului scapără de veselle. Rîsu său izbucnește cu mare asprime.
— N-are nici o importanță! La urma urmei, n-a fost decît un dialog cu sine însuși.
— Scurt popas în strada Păulescuilor Tei, blocul 19 C, apartamentul 7. Locuința fruntășului de astăzi în pro-

„Capăt o însemnătate tot mai mare judecata opiniei publice, a colectivității, formele obștești de influențare a celor ce încălcă normele vieții sociale...”
(Din Raportul prezentat de tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej la Congresul al III-lea al Partidului Muncitoresc Român).

ducție, Szabo Ioan. Două camere, baie, bucatărie, terasă, etc. Confort maxim. Mobilă modernă. Radio. Bibliotecă personală. Volume tehnice. Din raftul de cărți beletristice, trag la înfățișare: „Desulf”, „Noții Infrigurate”, „Pînă la desulf”, „Sintetism”, apoi un manuscris — „Via al poporului”. Autor: Szabo Ioan (topitorul-romanier muncitore de trei ani la cele 600 de pagini ale lucrării sale, deși nici o editură din țară nu i-a editat încă romanul, de altfel extrem de interesant ca material de viață). Sentimentul de groază pe care-l încearcă, zîmzindu-și fruda în minii străine, îl face să-și recapete, ca un reflex al focului din cupitor, imbușurarea. Gesturile lui păstrează și azi gravitatea manifestă din atelier, deși în locul logicii rîdicii în aer un fel păhărel de țuică.
— Hai noroc!
— Noroc! Și la mai mare...
— Imi zîmbește viclean și omos tot odată!
— Dacă-mi amintesc bine, ai venit la Szabo Ioan pentru o anchetă, ca să spun așa, mai bine zis umbra să aliu dacă oamenii care au dat ochii cu

Boxorul plescăie din limbă:
— Nu! După ore potliți...
Rid. Nici nu mai am nevoie. Fără să știe, Șerban Romeo mi-a răspuns chiar la întrebarea pe care voiam să i-o pun: după judecata opiniei publice, oamenii se schimbă cu adevărat. Dîndrățul lențierilor, ochii maistrului Avram Ștefan clipesc cu satisfacție:
— De la judecată încocoare, sportivul nostru și-a pierdut nărvul de-a veni mai tîrziu la lucru... Era drept să întirzie un „cocos”? Te pomenești că și-a cumpărat pînăntul caseronic deșteptător, să-l scoale la vreme...
Cînd îi dă mina, „opinie publică” îi place să și glumească.

Mihai STOIAN

Pe Serghei Sergheevici Vlasenco l-am cunoscut la Yalta. Era responsabil cluburilor de pe litoral, amenajate pentru excursiunii străni, și mut cu un pește. În zilele cu soare stătea închis în biblioteca clubului central și numai cînd se înnoara apărea între oameni. Cînd a fost făcut K.O. Adică? Nici unul dintre tovarășii săi de atelier nu i-a îngăduit ca, în numele sportului pe care-l practică, să prelînda în regim preferențial, întirzînd mereu la serviciu, dînd peste nas allora care nu se pot lăuda

cu titluri sportive mai răsunătoare...
I-a rămas în memorie sepele tovarășilor:
— Fluturul stenei să-l prînda la vestiar, nu la poartă, a cerut la judecată maistrul Avram Ștefan, tot așa cum fluturul arbitrilor îl găsește pe ring, nu acasă.
Sportul, condiția fizică de care se bucură, și care în aflița rîndirii n-ă da dreptul de desafare la muncă, să-l folosească în producție a adăugat maistrul Pantazi Dumitru, pare-se mare amator de box.
— Avem și noi, cei de la centrul III vagoane, sportivii noștri cu care ne mîndrim: rugbiștii, boxeurii, ca Onise Florea și Voicu Alexandru, din aceeași asociație cu Șerban Romeo, urîndul același antrenor. Ei sunt, băieții ăștia lucrăză strănicie, sint mai zdrăveni decît noi toți și dan dovădă, în purtări, de... sportivitate.
Ce altceva ți-a rămas atunci de făcut, Romeo, decît să-ți recunoști stăbucimie? Omul de lîngă tine ți-a dat mina și te-a răspălit cu recunoștința lui, pentru drumul sănatos pe care ai hotărî să coteli în cele din urmă. Tu ai saltat din bancă, de parcă ai fi dorit să atergi în atelier, la lucru, ca să te dovedești tuturor, pe loc, că de adinea poate fi o schimbare dintr-asta și sub pielea bălucii a unui boxer deprins să înghită la pumni cu nemilulă.
Ai dispărut, Romeo? Prezența ta îndrățul vagonului o mai ghicesc acum numai după fluturii înzai, a-mestecat cu lovitură de cloșan, dese. Asta pînă la pauză, căci nu te răbdă inima să nu-ți explici purtarea:
— Tare răsuci! Am mai fost anul asta. Închipluți-vă: sint, în 1959, cîștigător pe laza oras București la categoria coci. Puțin lucru? Nu, nu-i puțin lucru. Un an în sin aiu gîndește zi de zi, la orice deoparte, numai să-mi pastrez titlul. Și iată că vine și zina meciului. Ce meci, doamne! N-am să-l uit cit oi trăi, fie să trăiesc și-o mie de ani. Deci, mă scol de dimineața, fac o plimbare scurtă și cînd mă întorc acasă (nevastă-mea era plecată în provincie, la neamuri), hop, un văr de-al meu, „Salutare, Romeo!” „Salutare, vreau „Ce mai faci?” „Bine”, „Curevasăzică, după masă...” „Da, după masă!” „Mai e timp destul?” „Destul”, „Destul ca să mor de omie?” „Pînă atunci te fac un restaurant?” „Fie”, zic, Mîncăm și bem, „In cîntea victoriei tale”. Dau sprîțul pe git. „Și încă o dată, mult noroc”. Mai sorb un pahar. Vărul strigă și, ca un făcut, ospăturul aude numădeci: „Încă o jumă!” Ce să mai lungesc vorba, că nu-i timp, pe seară abia ajung, pe picioarele mele, la sală. Vărul meu, dis-părut. Lupt ca vai de lume, pierd, sint lăudat, și gata. Nu înțeleg bine ce s-a împlinit decît a doua zi, cînd aliu: vărul-meu, rugat de măică-mea, sântă să mă vadă într-una lovit la lafa. Nu ameliți într-adins ca să pierd meciul și să mă lehamitesc de box. Ei, să nu turbezi? Pe bună dreptate, asociația mă suspendă. Dau din colț în colț, mă rog de unul, de altul. Să nu fii nervos? În sfîrșit, lovarășii din atelier au înțeles de unde se trage rîul și nu s-au lăsat. Împreună cu antrenorul meu au hotărî să mă pună la încercare și mi-au retras suspendarea. Uităli, și acum cînd stau de vorbă cu dumneavoastră, tot la încercare sint.

Sirena sună sfîrșitul pauzei. Șter-lează, Șerban Romeo face stînga spre-țur. Are „joc de picioare”.
— O clipă numai! Ii chem îndărăt, Vreau să te mai întreb...

„Internaționala la Havana”

„Au răsunit solemn imnul de stat al Cubel, imnul Mișcării 26 Iulie, Marselleisa și Internaționala”
Din zăre.

Izvor de poezie
a totuși
și ziarul.

In orice dimineață
cu îi deschid fereastra,
Să între aer proaspăt,
Și iată că urmînd mereu
chemarea asta,
De dincolo de pașini,
într-o zi,
Un cîntec fără moarte
vîind
se auzi.

Purtînd ozonul parcă al tuturor pădurilor.
Inimii atunci
deschis-i-am
larg vîna:
Ansamblul revoluționar al trubadurilor
Cînta Internaționala
la Havana.
Și fremătînd sub vîntul acestei intonații
Mi-au apărut eliberatele plantații

Cu ai lui Fidel Castro soldați
cîntînd în cor:
„Pămîntul e al celor harnici,
Cei leneși plece unde vor!”
Ce uimitor
și totuși ce firesc
In glasul fiecărui neînfricat cuban
Cu cîntecul acesta
se-impletesc
„No pasaran!”
Și tunătorul —
„Infruntînd furtuni.”
„Cîntec măref,
de-aceea,
cînd răsuni,
acolo-n eroica Havana,
Eu foarte bine știu,
Și-aici voi spune-o
spre luare-amînte!
Dintr-asta, cred,
cît nu e prea firziu,
Și Statele Unite
pot trage-novățăminte!

Nicolae STOIAN

Povestire

de FRANCISC MUNTEANU

O parte din asistența, în timpul ședinței Comisiei de judecată tovarășească

„Opinia publică” s-a schimbat după aceea în bine. Nu numai după replica promptă, categorică, poți să-ți dai seama că topitorul Szabo Ioan este un om precis. Întreaga lui activitate, după specula tovarășilor săi, poartă pecetea unei serioase chibzuiri. Altminteri n-ar fi izbutit, într-un timp relativ scurt, să dea numai producție de bună calitate. Astăzi primăvara, viermele insatisfacției îl mai rodea pe făcuțe. Ar fi dorit să-și schimbe echipa, să scape de rusinele calificativ „codas”. Pe atunci, ofelul avea în față pentru Szabo Ioan gustul amarului al mîlului săltat (topitorul mă încredințeză că, pentru el, ofelul are, pe lângă temperatură, culoare, gust, miros și... respirație). Zădărnice încercări omni să-și strunească nemulțumirea odrăvășă, o dată tot și-a dat în pelec.
— A fost grav cazul dumitale?
— Hm...
— Pare-mi-se ai subestimat calitatea maistrului.
— Da.
— Alta tot?
— Căni altă... Venise la cuptor să mă întrebe de ce se întinză sarja. Nu s-a putut stăpîni să nu spună: „Așa sinteti voi, aștia, cam aveți obiceiul să vă lăsați pe tînjeală”.
— Era adevărat?
— Cum să fie! E drept, echipa mergea șontic-șontic cu producția, era codosă. Dar eu? I-am răspuns-o de la obraz. Dacă dumneața zici că mă las pe tînjeală, atunci habar n-ai de ofelărie!”
— Numai altă?
— Cum altă... De ce să ne bage pe toți într-o oală?
— Stăm la în față, dogoarea cupitorului ne bate deoptrivă. Continuăm discuția.
— Și judecata cum a fost, severă?
— Nu, dreptă.
— Cred că nici nu era cazul să fie severă. Cui nu i s-a întimplă să scape caii?
— Ușor de zis „să scape caii”, dar gîndește-te și dumneața ce înseamnă să subminezi prestigiul maistrului în fața celorlalți muncitori.
— Poate că și el s-a pripit cu afirmația că sinteti deprins și vă lăsați pe tînjeală.
— Poate. Nu uita însă că echipa era într-adevăr codosă.
— Echipa da, dar dumneața lasă adineori să se înțeleagă că te găsești printre cei care muncesc cu multă trageră de inimă. De ce să vă bage pe toți într-o oală?
— De ce? E normal. Într-o echipă trebuie trebuie să meargă bine în ansamblu. Toți pentru unul și unul pentru toți.
— Atunci, ești mulțumit de judecată, ori nu?
— Topitorul mă învează cu o expresie de asprime și remanere.
— Și tu ce? Trage singur concluzia după lapele care-au urmat.
— Ce-a întreprins comunistul Szabo Ioan după judecată? S-a supărat oare pe membrii consiliului, sau poate pe cei care au luat cuvîntul? Nu! S-a supărat, în primul rînd, pe sine. A avut un cîștăit dialog interior, cam de genul acesta:
— Oriet te-ai feri de cuvinte exacte, ești codas.
— Sint, deocamdată! Așteaptă numai puțin...
— Te rog, fii mai melancolic: o lună de așteptare, un an, așung?
— Mai poțiște pe-aci luna viitoare.
— Obieciul topitorului de a dialoga cu propriul său „eu” s-a păstrat. În a doua lină, celălalt „Szabo Ioan” n-a venit de pomana.
— Ei, ce s-a mai aude?
— Mi-a plecat șeful, prim-topitorul, în concediu.
— Si ce te bucuri așa, de parcă ți-ai trimis mama la odihnă?
— Are 33 de zile...
— „33” ca la doctor. Să fie sănătos.
— Să fie! Numai că în timpul asta cupitorul e în puterea mea, pricepi?
— Ce să pricepi?
— De acum încolo nu-l mai las, după elaborarea șarjii, să se răcească și abia apoi să-și facă reparafiele. Reparam la cald, nu la rece, ca mai înainte...
— Nici tocmai plăcut.
— Nu-i plăcut, dar e folositor. Cîștigăm timp. Nu mai întinzem cu reîn-călzitul cupitorului de la început. Pornim numai-deci reparafiele, chiar noi, topitorii, iar la șarja următoare, prim-dem temperatura de la vechia șarjă.
— Grabim și încălzirea, care depinde de aserenti de vîntul noastră...
— Prea multe explicații. Ușă că stai de vorbă tot cu un topitor?
— Ai dreptate, frate. Atunci mi-ai poți spune tu cit timp economisim așa?
— O oră și jumătate.
— Intocmai. Si alte avantaje?
— Reparația cupitorului rămîne pe pereți la cald, mamezita se lipește de pereți și nu mai e nevoie de o intervenție mai mare la șarja viitoare.
— Deci?
— Economie de timp, de energie electrică...
— Exact!... Dar stop! Mă dau bătut. Si-apoi, cine la cine a venit?
— O! Ii topitorului scapără de veselle. Rîsu său izbucnește cu mare asprime.
— N-are nici o importanță! La urma urmei, n-a fost decît un dialog cu sine însuși.
— Scurt popas în strada Păulescuilor Tei, blocul 19 C, apartamentul 7. Locuința fruntășului de astăzi în pro-

Desen de EUGEN MIHAESCU

cuonseau după explozii tipul, calibrul și marca armelor. Tururile erau de fabricație sovietică din Minsk, de calibrul mare, 42.
Locotenentul Roeder, comandantul batalionului de nemji cazați la leșenița, a dat ordin pentru retragere. Prin oficialii satului, sătenii au fost anunțai să se prezinte de urgență cu cărțile și cu vetele la primărie pentru reșchiziție. Cei care se așteptau la un asemenea ordin și-și lîneau vetele, înhamate, au luat-o peste grădini, peste mîriști, să fie cit mai departe de sat. Nicolae Buznea locuia lîngă primărie, aproape de sediul nemților, așa că n-a putut să plece din comună. A zdrobit roțile carului cu secură. A fost surprins și împușcat.
Dimineața cînd au intrat cercetașii romini l-au găsit cu donăzei de cartușe în stomac. Sărta chirei, cu genunchii la gură, în apropiere sudite. Fiul său Ion Buznea, un băiatăndru de vreo 14-15 ani, era prin apropiere, așezat pe un butuc și privea fețele vecinilor care veniseră să vadă mortul.
Ion Buznea nu mai avea lacrimi: seceseră în cursul nopții. Acum avea ochii uscați, oșosi. Cu ani în urmă, cînd a murit măică-sa, așa l-a văzut și pe tăică-său stînd cu ochii uscați, tăcuți. Spre prînz, stînd nemijloc pe butuc, i se făcu cîndă că nu se putea gîndi decît la fieceur: tîc-ă-tu avea un neg și din cauza asta trebuia să se scada cu grîjă; că potumbul de sîmînța înșirată pe stîmă de pe tîndă trebuia să fie fără soț, asta aducea noroc.
Romîniți care au intrat în leșenița s-au instalat în apropierea morii. Au înțins un cort, au înălțat o antenă și vorbeau toată ziua la niște telefoane ciudate, fără fir. Ion Buznea se uita la labăra soldaților. O sentință obosută, cu muștafi lungi, nu-l lăsa să se apropie de cort.
Ion Buznea însă era încăpătînat, insistă:
— Lăsa-mă, nene, vreau să vorbesc cu comandantul vostru. In cele din urmă, sentința că să scape de el, îl trimise la bucatărie grupul un frunțat tot muștăcios, cu halnele îmbibate cu mîros de mîncare acră.
— Dumneața ești comandantul? întrebă Buznea cu neîncredere.
— Eu is, mă. Ce vrei?
— Vreau să mă fac soldat. Voluntar
— Soldat, zici? Da știți că meseria de soldat e cam grea?
— Nu face nimic, domnule comandant.
— Ei, dacă ești atît de hotărît, fie. Da întii te punem la încercare. Iți p_ace munca?
— Imi place, domnule comandant.
— Atunci fuga, adă niște lemne pentru cazan.
Ion Buznea aduse lemne, pe urmă apă, făcu rost și de sare și de săpun. Mulțumit de munca băștăului, bucatărie îl puse la ultima încercare. Își soase cîmăce, pe urmă adună toate cîmăcele soldaților care dormeau și le aruncă în brațele băștăului.
— Lună mă! Da știți cum? Să orbești cînd te uita la ele.
Ion Buznea tocmai termină ultima pereche cînd sosi adevăratul comandant. Se uita mirat la cîmăcele văcușite și cînd află de felul cum s-au văcutit ordonă alinierea. Soldații se aliniară în fane cîte unul cu fața spre apă. Zece perechi de cîmăcelele ultime rădese ale soarelui de toamnă.
Ion Buznea nu știa dacă ar fi trebuit să se alinieze și el, cînd deodată în noroi pînă la genunchi.
— Inapoi! In ordonă comandantul.
Soldații se întoarseră cu cîmăce murdare, priveau unul la celălalt.
— Vă faceți singuri, cîmăce. Să fie la fel cum le-a făcut voluntarul, iar tu voluntarul, arată spre Buznea, te duci acasă.
— Nu mă duc, să trăii. N-am undă să mă duc. Părinți n-am, vreau să mă fac soldat.
Așa se actinse Ion Buznea pe lîngă cercetașii romini.
După cîteva zile, soldații primiră ordin să aple de un contractă o treacătoare.
— Acum ne despărțim, puștule... Noi avem o misiune grea, s-ar putea să folosim armele.
— Bine, dar mîmăi promis că mă faceți soldat.
N-au reușit să-l gonească: nici cu vorba și nici cu amenințarea. Cînd a pornit pătrău spre dealurile satului, Ion Buznea s-a dus după ea. Cei care au văzut coloana spun că Ion Buznea era cu vreo 50 de metri în urma soldaților, dar fînea pasul cu el. Cînd pierdea cadenta șarja într-un picior și-și regăia pasul. Mergea în poziție regemntară, descurt, învîntat era în colțul șoselii.
Noaptea soldații au deschis locul asupra nemților care voiau să scape înspre sat. Nemții erau muși, se băteau cu deznădejde. Primul a murit bucatărie, pe urmă ceilalți. Ion Buznea văzuse tot măcelul dintr-un tușă alături. Sărja mitralieră și se ascunde în spatele trupului sentinței cu muștafi. Învățase încă la cort mînuirea mitralierei, încărcarea ei. Puse două degete la tîgaci și deschise din nou focul. Patul armel, ca un mal, îl făcuț umărul, dar Ion Buznea nu se dădu bătut. Își ținea țepan cele două degete pe trăgaci.
Acolo, la culbul de mitralieră, l-a găsit căptănul Serghei Sergheevici Vlasenco.
*
In forma asta, povestirea n-a ajuns niciodată la „Gazeta Literară”. Hirtilele s-au răcîcit undeva printre filele scenariului, și prins de teburii nici nu le-am mai căutat. Și poate nu le-aș fi descoperit niciodată, dacă toamna asta n-ăș fi fost la Berlin. Am fost trimis cu o delegație culturală și am vizitat capitala Germaniei. Într-unul din cîmăcelele eroilor sovietici am găsit următoarea inscripție făcută pe un monument de beton: Serfant ION BUZNEA, 16 ani.

O ANIVERSARE

(Urmare din pag. 1)

tr-un format mai modest sau mai somptuos, cartea inimii lor. Sentimentul nu-și mai cere justificarea pentru nici unul dintre nenumărații cititori eminescieni, tot ațiia admiratori și adoratori. Cum nu se mai întreabă nimeni de ce-și iubeste tatăl, sau frațele sau prietenul (prin definiție, unul), așa nu-și mai bate capul nici de ce-și iubeste pe Eminescu mai mult decât pe altul, de ce controversa Alecsandri-Eminescu s-a lăchidat de mult și de ce nu s-a ivit altă nouă dilemă — și aceeași soluție în favoarea poetului cu majusculă.

O aură mai mică sau mai mare înconjoară chipul oricărui om eminent, în viața sau defunct. Fotografia de artă, de cîteva decenii încoace, o materializează cu un cerc de lumină mai strimț sau mai larg, aducînd a aureolă, banalizate prin repetiție. La Eminescu, ea traduce în simbol clar, martiriul existenței. Aura lui îmi apare de evidenta unei axiome. În lupta cu societatea timpului său, marcată prin triumful burgheziei liberale nesățioase, căreia el i-a sfîșiat masca, Eminescu a căzut pe pozitie, frîngîndu-i-se contedul. Putericii zilei au respirat ușurați la prăbușirea celui mai redutabil adversar, alții de ușurați în ciud nu le-a venit greu să verse lacrimi de circumstanță. Dar și așa-zisii prieteni politici îl aveau pe conștiință, pentru că-i uzaseră puterile încă în neomenie. Șase ani aproape încheiați purtase pe umerii săi firavii mașina de război a unui ziar lăsat pe seama lui exclusivă. Eminescu a fost, de altfel, în toate înscărunările modeste ce i-au fost încredințate, omul eforturilor titanice. Ca revizor școlar pe două județe, a lăsat rapoarte de mare competență. Strigăte în pustiu! Aura lui este o înclinare postumă, ca și o mîngiere peste creștetul care s-a lovit în viața de omenie a înferenței sau adversității.

Cînd Hoelderlin a simțit înțiași dată, cu trei sîrturi de veac înainte lui Eminescu, aceeași dramă a răzăcirii minții, el a rostit formula sublimă: „Apollo m-a săgetat”. Aceași dăzuință a înălțimilor caracterizează titanismul intelectual eminescien. Eminescu a vrut să dezlege de unul singur toate problemele fizice și „metafizice”, pe care și le-au pus oamenii de todeauna. Creștinismul teologic, condamînd demonismul cunoașterii, l-a atribuit originar lui Lucifer, îngerașul răzvrătit. Ce este Luciferul modern, deocînd vechiului Lucifer? Un alt revoltat împotriva limitelor ce s-au impus libertății de a investiga, de a descoperi. Aura lui nu este numai aceea a unui revoltat împotriva încheiașii sociale. Ea are și caracterul revoluționar al cunoașterii în toate direcțiile.

Începînd cu aceea a comorii naționale atât de greu accesibilă care este limba. Crescut în erorile școlii latiniste, „pumnist” în adolescență, eliadist la șaptesprezece ani, Eminescu se scutură din vreme de erexile care l-au stăpînit pe un Macedonșu și pe pragul secolului nostru, viilindu-i vocabularul și ortografia. Foculor îl a tot izvorul de apă vie din care a sorbit fără cîntenire. A adunat folclorul dintră răzvrătit. Ce este Luciferul modern, deocînd vechiului Lucifer? Un alt revoltat împotriva limitelor ce s-au impus libertății de a investiga, de a descoperi. Aura lui nu este numai aceea a unui revoltat împotriva încheiașii sociale. Ea are și caracterul revoluționar al cunoașterii în toate direcțiile.

Începînd cu aceea a comorii naționale atât de greu accesibilă care este limba. Crescut în erorile școlii latiniste, „pumnist” în adolescență, eliadist la șaptesprezece ani, Eminescu se scutură din vreme de erexile care l-au stăpînit pe un Macedonșu și pe pragul secolului nostru, viilindu-i vocabularul și ortografia. Foculor îl a tot izvorul de apă vie din care a sorbit fără cîntenire. A adunat folclorul dintră răzvrătit. Ce este Luciferul modern, deocînd vechiului Lucifer? Un alt revoltat împotriva limitelor ce s-au impus libertății de a investiga, de a descoperi. Aura lui nu este numai aceea a unui revoltat împotriva încheiașii sociale. Ea are și caracterul revoluționar al cunoașterii în toate direcțiile.

Înaintaș în toate privințele, Eminescu a excelat cel dintîi la noi în apostrofa vehementă împotriva politicienismului exploataș și a uneltoror lui, domnișori cu sîclic-n ochi și cu beșor de promenadă, „drăpîndu-și nula”. Și-a scandalizat adversarii și înfrîntat chiar prietenii, prin forța viziunii sale a expresiei, prin capacitatea enormă de ură și de dispreț. A lăsat mult în urmă pe un Cezar Boliac sau un Grigore Alexandrescu.

ridicînd la demnitate poetică pamfletul liric, pe care el doar îl presimțiseră. Neuitata imagine a Comunei din „Împărat și prolețar”, atestă puterea de încorporare a mesajului istoric de viitor, din partea unui gînditor politiu cu limite ideologice, dublat însă de un vizionar nemărginit. Această este în ultimă analiză, explicația auri de care rămîne chipul lui Eminescu, pentru noi toți nedespărțit. Este un cerc luminos, de iradiere proprie, care-l însoțește pe marele poet în toate excursiile genialității sale exploratoare, spre a birui întunericul dimprejur. În pedagogie, în estetică, în folcloristică, în istorie, în filologie, pe toată aria circulară a investigației eminesciene, corespunzînd curiozității sale universale, simțim prezența unei lumini personale, care propune dezlegări proprii. Este Luciferul nostru, care a ispitit toate domeniile cunoașterii, înainte de a se prăbuși, săgetat, Evitînd luperba subiectivă, practică de alți poeți, care-i erau inferiori, Eminescu s-a asemănat, în finalul binecunoscut al Scrișorii a IV-a, cu un organist care nu-și mai poate controla coardele instrumentale. Zguduiroarea presimțire a sîrșitului său, unită cu dramatismul imanenț procesului eroic al cunoașterii și cu tragismul existenței sale, potențează nespus patosul auri eminescien. De aceea comemorarea lui zace în inimile tuturor și se sfîșește pe să lămurească pe de-a-ntregul asupra procesului misterios al venerației cu care-l înconjurăm pe cel mai minunat vrăjitor al limbii și al literii noastre.

Șerban CIOCULESCU

PERAHIM

Ilustrație la poeziile lui Eminescu („Călin”)

Pasiunile eroului și societatea

Personajul lui Camil Petrescu nu poate fi lămurit în afara structurilor societății din care face parte, în afara temelor de viață pe care ea i le propune. Am căzut zadarnic să-l înțelegem dincolo de mecanismul social al epocii sale și de locul pe care-l deține pe scara lui de valori. Sublocotenentul Gheorghidiu pare a fi obiectul unei drame strict sufletiste, fără conținutul social; gelozia care-l chinuie și-l paralizază pare a fi o „realitate internă”, favorizată de un caracter pur și neliniștit, intransigent și suspicios. Fără să negăm aceste date temperamentale nu ne putem opri să observăm că inițiativa însoțită de gelozie are loc în clipa în care eroul pășește prin averea moștenită în alt cerc social caracterizat prin învalutarea sentimentelor și incertă comportări. În carte lucrul e, spus clar și în câteva rânduri: „Simțeam că nici nu era singura inferioritate pe care mi-o găsea. Pare-se că snobi, pe care ea mi-i admiră acum, aveau un stil al lor, pe care eu nu-l aveam; vedeam cum zi de zi femeia se instrăina, în preocupările și în admirările ei de mine”. De alinișterii Camil Petrescu însuși revine asupra acestei probleme în *Teze și antiteze*, vorbind despre *Mioara* unde cauzele înfrîngerii sentimentale ale lui Radu sînt asemănătoare: „Actul al treilea, care trebuia să înălțeze un atelier-mansardă al unui pictor sărac, înălțînd un salon elegant. Ca să-l poată de acord cu presa, regișorul țarise în text cuvîntul sarac, ori de cite ori îl înținea, înlocuindu-l, după cum se întimpla. Evident, fără să fie seama că sarcina eroului era una dintre cauzele determinante ale dramei: instrăinarea femeii pentru care se jertfise” (pag. 407). Paul Georgescu a notat o trasătură esențială a eroului lui Camil Petrescu atunci cînd a arătat că, văzute în manifestările lor obiective sau în intimitatea conștiințelor, relațiile sociale sînt mai totdeauna acelea care ne dau cheia unei situații și a unui caracter. În adevăr un sentiment real în opera lui Camil Petrescu doar atunci cînd exprimă o totalitate în care intră și condițiile sociale și economice. Gîndindu-se la generalitatea lui, Fred Vasilescu își zice: „dacă-i sînt interesele în joc, e desigur niiloasă”, fiind astfel să sublinieze că resursele de omenie ale personajului sînt puține și se înalțea numai atîta timp cît nu o angajează cu adevărat.

Un sentiment e influențat de societate, el constituie expresia unei anumite mod de viață și unei anumite concepții despre lume, definitorii pentru o categorie socială și pentru o perioadă istorică. Că va scrie Emiliu o pagină umilă de dragoste, că se va răzvrăti în pamflete violente împotriva injustiției, că-și va îmbrăca costumul său demodat și ros cu demnitate țepănă, privind cu dispreț deleanța lui Fred Vasilescu, George Demetru Ladima va exprima mereu situația sa în societate. Dragoste, gelozie, singurătate sînt tot atîtea prilejuri pentru eroul lui Camil Petrescu de a dezvălui lumea în care trăiește și viziunea lui asupra ei.

Acest personaj care se lasă în voia întîilului elan și se oprește în fața primei bănueli, care se vrea un me-

canism logic și e un epicentru pasional, care trece de la o stare sufletească la alta opusă pe cel mai scurt drum și se manifestă egal cu sine în mai presimțite tranzitii subite, cu depresii și ridicări bruște, devastat de o presimțire și feroce cînd i se dăruie un suris, constituie de altfel prin definiție un bun instrument de percepție a condițiilor, influențelor și legilor obiective al căror punct de înfrîngere este. Căci el receptivă „cu o neliniște și o instabilitate în gesturi de aparat de mare precizie, sensibil la mai multe influențe deodată” (*Săptele tari* pag. 80), felul cum e privit de zei din jur. Să adăugăm la această ascuțită simțitorie faptul că orgoliul și firim, fiind „totul sau nimic”, fără nici o rezervă de prudență sau să infirizeze adversitatea primită sau să oprească ezuziunea necurată, eroul resimte cu acuitate dureroasă reacțiile celorlalți și pindește cu emoție imaginea pe care o dăște în conștiința generală. În fine, pentru ce se știe privit, eroul lui Camil Petrescu o ia înainte celorlalți și înțercară să se privească cu ochii altora și de aici vine atenția minuțioasă pentru eoul trezit de fiecare gest al său. Această severitate cu care se simte și care operează o subtilă dedublare, înălțîndu-i să se simtă judecător ori de cite ori știe că merită să fie condamnât, reprezintă la rîndul ei un factor ce arată că mediul social nu reprezintă un simplu element al vieții sentimentale, ci un impuls și o cauză.

Formele vieții psihice ale eroului lui Camil Petrescu manifestă condiția sa în mijlocul unei lumi în care are acces pe scara de serviciu, în care se simte un tolerat, un intrus, dar pe care ar vrea s-o domine și s-o supună prin inteligență. Fie că se numește Gelu Ruscianu, Andrei Pietraru sau Ștefan Gheorghidiu, personajul lui Camil Petrescu se evidențiază prin aceeași tendință de dominație intelectuală și care traduce o aprinsă sete de afirmare, de stimă socială. Pe seama acestei tendințe trebuie pusă și concepția sa despre noblesse simfîntimental. În adevăr, în ochii săi, un sentiment nu are preț decât nu e trecut prin conștiință, conștiința fiind însușirea de frumusețe și gîndire care îl separă, și deosebește și îl înalță de restul societății.

Eroul lui Camil Petrescu face din conștiința resortul suveran al unei vieți sentimentale superioare, încredînd astfel să compenseze eșecurile și să-și acorde o scuză dinainte conștiinței pentru înfrîngerile suferite. „Faptul că strălucim deosebit în acest autenticitate de conștiință și de drept în confruntarea cu ei însuși și-și păstrează o neînvină simpatie, să anușie umilă de dragoste, că se va răzvrăti în pamflete violente împotriva injustiției, că-și va îmbrăca costumul său demodat și ros cu demnitate țepănă, privind cu dispreț deleanța lui Fred Vasilescu, George Demetru Ladima va exprima mereu situația sa în societate. Dragoste, gelozie, singurătate sînt tot atîtea prilejuri pentru eroul lui Camil Petrescu de a dezvălui lumea în care trăiește și viziunea lui asupra ei.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

În acest sens că în viața eroului lui Camil Petrescu (cu excepția lui Pietro Gralla) iubirea înseamnă conciliere cu orice chip, ascunsă de lumina conștiinței, împlinită din supunerii, hrînită din indulgențe și perpetuată prin toleranță? Într-o asemenea iubire ierocă e făcut-o din nesfîrșite oculte, amenințată la fiecare pas, fiindcă ori cînd se poate straluc amintirilor, fiindcă ori cînd se poate deschide o întrebare prot închiisă, fiindcă ori cînd conștiința se poate răzvrăti împotriva compromisului: „Pentru mine dragostea și lămurire ce se negure sînt frontierele care separă sentimentul de ceea ce este de societate în care senti-mentul se trăduiește și se împart. Pietro Gralla, Ștefan Gheorghidiu, Ladima, Fred tot sînt aprinși de dragoste, dar nici unul destigurat de ea, toți se aruncă nebeune în joc pierzabilului examinat cu mintea intactă, rece și pură (ca în *Act venetian*) și mai des o lungă și întortocheată măcinare lăuntrică *la gîndul că au fost îndurări de o nulitate*. Ea se traduce printr-o luptă disperată pentru a se menține lîngă femeia iubită. Eroul sînt terorizat pînă la încheierea de spaimă că sînt înșelați. Dar în același timp orgoliul îi împinge să nu accepte această posibilitate, iar ideea că vor pierde iubirea îi împinge să negre evidențele. Groază că au existat situații în care au fost ridicoli fără să o știe este pentru eroii scriitorului nostru un motiv de nelăcătă suferință.

PROBLEME DE ISTORIE LITERARĂ

pe celălalt prin ceea ce oleră cu inima ușoară, dăruind totul și dintr-o dată.

Aspirația de a-și găsi o ființă egală cu ei înșiși se soledă de regulă cu un eșec. Am călău zadarnic în toate cărțile lui Camil Petrescu o unine între bărbat și femeie pînă la ultima filă pe care s-o pectulăscu un acord deplin. Eroul vîntușesc unul lîngă celălalt pentru a descoperi în cele din urmă că s-au înșelat, că la mijloc e o neînțelegere funciară. E cea ce ală Andrei Pietraru și mai cu seamă Pietro Gralla. Posibilitatea de a ridică femeia peste ceilalți pînă la ei rămîne o iluzie pe care o sancționează dezamăgirea. Poate că totul ar fi simplu și suportabil dacă lumea înconjurătoare și pe care o urăsc nu s-ar arăta cu prilejul acesta dintr-o dată foarte apropiată, gustîndu-și biruința și obținîndu-și treacă pragul apăsător și întunecat al renunțării la personalitate.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

în acest sens că în viața eroului lui Camil Petrescu (cu excepția lui Pietro Gralla) iubirea înseamnă conciliere cu orice chip, ascunsă de lumina conștiinței, împlinită din supunerii, hrînită din indulgențe și perpetuată prin toleranță? Într-o asemenea iubire ierocă e făcut-o din nesfîrșite oculte, amenințată la fiecare pas, fiindcă ori cînd se poate straluc amintirilor, fiindcă ori cînd se poate deschide o întrebare prot închiisă, fiindcă ori cînd conștiința se poate răzvrăti împotriva compromisului: „Pentru mine dragostea și lămurire ce se negure sînt frontierele care separă sentimentul de ceea ce este de societate în care senti-mentul se trăduiește și se împart. Pietro Gralla, Ștefan Gheorghidiu, Ladima, Fred tot sînt aprinși de dragoste, dar nici unul destigurat de ea, toți se aruncă nebeune în joc pierzabilului examinat cu mintea intactă, rece și pură (ca în *Act venetian*) și mai des o lungă și întortocheată măcinare lăuntrică *la gîndul că au fost îndurări de o nulitate*. Ea se traduce printr-o luptă disperată pentru a se menține lîngă femeia iubită. Eroul sînt terorizat pînă la încheierea de spaimă că sînt înșelați. Dar în același timp orgoliul îi împinge să nu accepte această posibilitate, iar ideea că vor pierde iubirea îi împinge să negre evidențele. Groază că au existat situații în care au fost ridicoli fără să o știe este pentru eroii scriitorului nostru un motiv de nelăcătă suferință.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

în acest sens că în viața eroului lui Camil Petrescu (cu excepția lui Pietro Gralla) iubirea înseamnă conciliere cu orice chip, ascunsă de lumina conștiinței, împlinită din supunerii, hrînită din indulgențe și perpetuată prin toleranță? Într-o asemenea iubire ierocă e făcut-o din nesfîrșite oculte, amenințată la fiecare pas, fiindcă ori cînd se poate straluc amintirilor, fiindcă ori cînd se poate deschide o întrebare prot închiisă, fiindcă ori cînd conștiința se poate răzvrăti împotriva compromisului: „Pentru mine dragostea și lămurire ce se negure sînt frontierele care separă sentimentul de ceea ce este de societate în care senti-mentul se trăduiește și se împart. Pietro Gralla, Ștefan Gheorghidiu, Ladima, Fred tot sînt aprinși de dragoste, dar nici unul destigurat de ea, toți se aruncă nebeune în joc pierzabilului examinat cu mintea intactă, rece și pură (ca în *Act venetian*) și mai des o lungă și întortocheată măcinare lăuntrică *la gîndul că au fost îndurări de o nulitate*. Ea se traduce printr-o luptă disperată pentru a se menține lîngă femeia iubită. Eroul sînt terorizat pînă la încheierea de spaimă că sînt înșelați. Dar în același timp orgoliul îi împinge să nu accepte această posibilitate, iar ideea că vor pierde iubirea îi împinge să negre evidențele. Groază că au existat situații în care au fost ridicoli fără să o știe este pentru eroii scriitorului nostru un motiv de nelăcătă suferință.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

în acest sens că în viața eroului lui Camil Petrescu (cu excepția lui Pietro Gralla) iubirea înseamnă conciliere cu orice chip, ascunsă de lumina conștiinței, împlinită din supunerii, hrînită din indulgențe și perpetuată prin toleranță? Într-o asemenea iubire ierocă e făcut-o din nesfîrșite oculte, amenințată la fiecare pas, fiindcă ori cînd se poate straluc amintirilor, fiindcă ori cînd se poate deschide o întrebare prot închiisă, fiindcă ori cînd conștiința se poate răzvrăti împotriva compromisului: „Pentru mine dragostea și lămurire ce se negure sînt frontierele care separă sentimentul de ceea ce este de societate în care senti-mentul se trăduiește și se împart. Pietro Gralla, Ștefan Gheorghidiu, Ladima, Fred tot sînt aprinși de dragoste, dar nici unul destigurat de ea, toți se aruncă nebeune în joc pierzabilului examinat cu mintea intactă, rece și pură (ca în *Act venetian*) și mai des o lungă și întortocheată măcinare lăuntrică *la gîndul că au fost îndurări de o nulitate*. Ea se traduce printr-o luptă disperată pentru a se menține lîngă femeia iubită. Eroul sînt terorizat pînă la încheierea de spaimă că sînt înșelați. Dar în același timp orgoliul îi împinge să nu accepte această posibilitate, iar ideea că vor pierde iubirea îi împinge să negre evidențele. Groază că au existat situații în care au fost ridicoli fără să o știe este pentru eroii scriitorului nostru un motiv de nelăcătă suferință.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

în acest sens că în viața eroului lui Camil Petrescu (cu excepția lui Pietro Gralla) iubirea înseamnă conciliere cu orice chip, ascunsă de lumina conștiinței, împlinită din supunerii, hrînită din indulgențe și perpetuată prin toleranță? Într-o asemenea iubire ierocă e făcut-o din nesfîrșite oculte, amenințată la fiecare pas, fiindcă ori cînd se poate straluc amintirilor, fiindcă ori cînd se poate deschide o întrebare prot închiisă, fiindcă ori cînd conștiința se poate răzvrăti împotriva compromisului: „Pentru mine dragostea și lămurire ce se negure sînt frontierele care separă sentimentul de ceea ce este de societate în care senti-mentul se trăduiește și se împart. Pietro Gralla, Ștefan Gheorghidiu, Ladima, Fred tot sînt aprinși de dragoste, dar nici unul destigurat de ea, toți se aruncă nebeune în joc pierzabilului examinat cu mintea intactă, rece și pură (ca în *Act venetian*) și mai des o lungă și întortocheată măcinare lăuntrică *la gîndul că au fost îndurări de o nulitate*. Ea se traduce printr-o luptă disperată pentru a se menține lîngă femeia iubită. Eroul sînt terorizat pînă la încheierea de spaimă că sînt înșelați. Dar în același timp orgoliul îi împinge să nu accepte această posibilitate, iar ideea că vor pierde iubirea îi împinge să negre evidențele. Groază că au existat situații în care au fost ridicoli fără să o știe este pentru eroii scriitorului nostru un motiv de nelăcătă suferință.

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

„PIETRO — Aș fi vrut să mă izolez cu femeia iubită, în înălțime. Actul tău mi demonstrează că nu a fost decît decît vanitate prostească și închinare copilărească. Hai, înapoi, în rînduri... ca într-un normant” (*Act venetian*, pag. 215—216).

Eroul speraseră că un cerc de fier păstrează inatocabil individualitatea lor de orice impuritate și jignire, că lumina minții îi înalță peste eroare, că femeia căreia i-au dăruit încrederea îi vor confirma în ceea ce ei au univ. Dar constată că s-au înșelat. Nu vor înțeta pentru aceasta să creadă în inteligență ci în dragoste. Inteligența nu e în viața lui Pietro Gralla o obligație de a cărei asprime nu poate fugi. Ei vor plăti orgoliul inteligenței lor cu cel mai dureros dintre prețuri. În adevăr, dacă Pietro Gralla are curajul să recunoască față de sine înfrîngerea, Ștefan Gheorghidiu sau Ladima și-o vor camufla. Și astfel inteligența va deveni în viața lor instrumentul unei fixații psihologice și a unei permanente automistificări. Ei nu vor consimți decît foarte tîrziu să accepte că au greșit în alegerea pe care au făcut-o. „Viața mi-a devenit curînd o tortură continuă, spune Ștefan Gheorghidiu. Știam că nu mai pot trăi fără ea. Ca o armată care și-a propăgînd ofensivă pe o direcție, nu mai puteam schimba baza pasiunii mele” (*Ultima noapte de dragoste, prima noapte de război*, pag. 97). Și aceasta fiindcă eroul lui Camil Petrescu nu vor să cedeze. Pornirea lor e împetușată și nu se poate liniși decît atunci cînd și-a împlinit chemarea sau și-au anulat-o. Pentru aceasta ei sacrifică totul, au toate înălțimile laț de ei și toate slăbiciunile pentru femeia iubită. Nu-i oare semnificativ

Posta redacției

de NINA CASSIAN

Eduard Stănescu. Versurile dvs. pure și cantabile, trebuie totuși, ferite, de vocabularul romanșes pe care îl folosiți cu oarecare lipsă de discernămint, alături de expresii în inedite și prozante. Există la dvs. un țers surprinzător ca

dieții supremet mele bucurii soarelui

în care tehnicismul primului cuvînt e atenuat de proprietatea imaginii (într-adevăr, accidentul dieții e deosebit de interesant și e curioasă să nu dori înșel și imbușă, de scilpiti și acuități, pe cînd demoliți catifelează tonalitatea, îi pun un cerc de umbră).

Dar originalia exprimare de mai sus se găsește în contextul unor poezii în care abundă „cîntecul pădurii”, „bratele moi ale izvoarelor”, „luminile lui freamăntă nupier

Probleme ale dezvoltării actorilor tineri

Tainele veșniciei tinereți

Cel care intervine mai târziu — așa cum mi se întâmplă mie — în dezbaterile problemelor cu privire la creșterea continuă a tinerului din teatre, are avantajul de a constata că multe din gândurile și sugestiile care-l solicitează sunt ale altora, exprimate în precedenți. Faptul nu poate decât să bucore, fiindcă întărește valabilitatea gândirii, ilustrează pasiunea tuturor de a potența valorile actuale, precum și de a asigura a viitor lumii teatrului românesc. Avantajul are, în cazul de față, și „dezavantajul” de a fi observat că discuția despre tinerii actori prinde să înceadă, să se „sabloneze”, una din principalele probleme ale teatrului românesc.

cea, cuvântul autorizat al artistului și profesorului nostru Ion Fin testeanu a fost mai mult decât salutar, survenind tocmai în momentul când discuția începea să nu mai fie interesantă. Am reținut din această intervenție, mai ales aspectul sintetizat de maestrul Fințeanu în cuvintele: „Problemele care se pun tinerului actor trebuie analizate prin prisma răspunderii sale, înainte de a face apel la răspunderile factorilor ajutători”. În sensul acesta, eu — ca director de scenă — sint un factor ajutător. Nu fug de răspunderile ce-mi revin în această calitate.

Dragii mei colegi și prieteni, Cristina Tacoi, Sanda Toma, G. Oancea, Victor Rebecuț și Amza Pellea, care ați intervenit până acum în numele generației voastre în paginile „Gazetei literare”, ne cereți imperios și pe bună dreptate, nouă rezolvorilor, să avem grijă de voi recitați tineri și talentați să vă distribuim, să vă utilizăm judecilor și mai cu seamă să nu vă „sablonezăm” în roluri de aceeași factură.

Trăim o epocă de monumentalitate în starea materială și spirituală. Acestei epoci îi corespunde — firesc — un prolopi uman de dimensiuni morale corpuționale. Pe scenă, aceste dimensiuni se amplifică, potrivit cu forța de tipizare și caracterizare a artelor noastre realist-socialiste. În această măsură, omul nou angajează conflicte noi. Eroii vechilor drame desuete au dispărut din viața teatrală contemporană și vor dispărea cu desăvârșire înainte

chiar ca voi să ajungeți vârsta tinereții mele de acum. Lungului alai din trecut al mutilărilor morale și fizice, al schizofrenicilor și paranoicilor, al scepticilor și cinicilor, l-a luat loc omul nou, întreg și frumos, la mînt și trup. Să ne pregătim pentru a înfrunghia acest om în toată măreția lui. Adevărul e că — oricît de mare l-ar fi talentul și puterea de transfigurare scenică — un actor nu poate îmblîni figura eroului timpurilor noastre, dacă nu are pozele scenei venind dintr-un mediu sănătos de viață. „Boema” e cel mai mare dușman al tinerului artist (nu numai de teatru), cel mai mare distrugător de talente. Cîr-ciuma — al doilea sau poate chiar primul templu, al unor actori amărîți de altădată — mai are credincioși și printre tinerii noștri de prin teatre. E drept, nu mulți dar îi are. Abuzându-se, acți se pierd energiile, acți se prind palori premature, acți pierd în ați de viață mai mult de-vein oboșite, împrăștiate și inexplorabile pe scenă. Dar „boemă” nu înseamnă numai restaurant, înseamnă mai ales viața trăită epidermic, la suprafață, orbește, de pe o zi pe alta, fără perspectivă. Să nu confundăm zburdălnicia și — hai să fac pe plac unora — „grăunțele de nebulă” ocazionale, ale tinerilor, (ele sint inerente și unor fecundă cu „zburdălnicia” și „nebulile” care devin sistem permanent de viață, mătă de gândire și de simțire, e-talon. Cu părere de rău trebuie să recunoașc că, în parte cel puțin, fac acum pe locul moralist: nu am fost nici eu scutit, la începutul carierei mele teatrale, de efectele „boemiei”, dar mărturisesc cu sinceritate că azi, și în anul mai satificat de mine, dacă le-aș putea evita în timp. Și tocmai de aceea, fără să risc a moraliza ca un pastor, mă văd autorizat să atrag atenția asupra acestor lucruri și totodată să-mi exprim amărăciunea că „boemia” amenință să răpească din mijlocul nostru pe unii tineri de limens — am citărilor cuvîntul — talent. Nu pomeneșc nume, îi știu și se știu pe de altă parte, însă, nu pot să omiț că și noi „factorii ajutători” (inclusiv acți și pe colegii lor mai în vîrstă), am păcătuit adesea prin a-l „ajuta”, prin a-i „în-curaja” sau a le trece cu vederea greșelile, care una cite una s-au adunat, dînd rezultate atît de ne-așteptate.

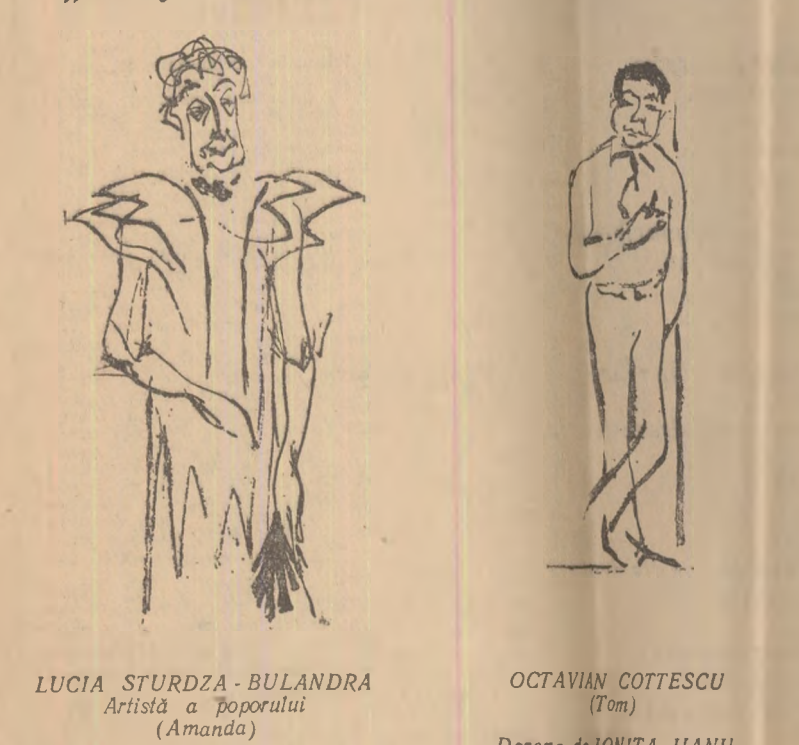
Așadar, dragi colegi, atenție, mare atenție la foful de viață pe care-l cultivăm acasă, în oraș, în lume. Să fugim de sablonizarea vieții intime, particulare, înainte de a ne speria de sablonizarea pe scenă, fiindcă în zădar dumneață, acți și tînăr, îmi veți reproșa că te „sablonezi” distribuindu-te în roluri de aceeași factură, dacă dumneață prin tot ce faci, prin modul de a te îmbrăca, de a vorbi, de a te mișca, de a gîndi, nu depășești

nivelul „sabloneului” de rol, împotriva căruia te ridici.

Nu neg, există și în teatru „surse” care întregesc „sablonezarea” și fapt, printre ele un rol special au jucat deciziile și stările goșite, împărțite de unii actori mai vîrstnici. De pildă: să nu stai niciodată în planul doi; să nu te lași „mască” de un alt partener, față de public; să-i „încaleci” replica pentru a-l lua poanta; să cauți „cîrligele” neocare etc. E recuzita și inventarul unui teatru vechi, depășit, care nu mai trăiește astăzi decît prin infiltrații la personaj și tocmai de aceea mai e primedios.

Un aspect al acestor probleme e și prejudecata în legătură cu factura eroulor, unii tineri considerînd rolurile clasice sau pe cele verificate de alte montări, drept singurele posibile de a-i consacra. Eroare. Mă gîndesc aici mai puțin nîci mai puțin decît la Greta Garbo, pe care am avut ocazia să o revăd recent într-un rol de început. O văzusem în Marguerite Gauthier, în „Dama de Camellii”, în Contessa Valenska în Regina Cristina, dar niciîeri creația ei n-a fost mai deplină, statura ei frumoasă n-a fost mai dreaptă și chipul ei expresiv mai tulburător ca în „Ulfa fără ferici-re” (1925, regia Pobs), unde juca rolul unei fete simple și demne din epoca respectivă. Acesta este adevărul. Rolul contemporan e cel mai divers și mai dătător de posibilități. Niciîeri nu se poate stabili o mai deplină concordanță de gândire și sensibilitate dîntre interpret și personaj ca în eroul contemporan. Ce implică toate acestea din partea tînărului actor contemporan? Fără îndoială, seriozitate profesională, studiu, perseverență, grabă înceată, cu deosebire un lucru asupra căruia se insistă de obicei mai puțin: curiozitatea observativă atentă, poziune pentru viața din jur. Ca și poetul sau pictorul, actorul are aceleași obligații și satisfacții ca observator al realității prezente. Actorul este, hotărît, poetul și pictorul „în carne și osse” al acestei realități, care trebuie cunoscută și trăită cu neșă în tot ce o țere cu atîtta abundență. Avem în față o mare coincidență istorică: dinamismul tineretii are un nemîișcit corespondent în dinamismul dezvoltării vieții materiale și spirituale ale poporului. Fericită coincidență, nobilă sarcină! Nu e ușor, știu cu toții, nu e joacă facilă, e angajare din răspun-tere. Așa se verifică talentele și caracterele. Să nu uităm: nu poțl crea caractere pe scenă înainte de a fi tu însuși un caracter! La temelia tuturor acestor lucruri stă fără îndoială munca. Acolo unde se ivese lumina unui individ — asupra întregii noastre colectivități — viața nouă coplescește prin amplexarea ei tot așa cum omul nou, fâuritorul acestei vieți, purtătorul unor idei și idealuri necunoscute pînă acum, este omul prezent la fiecare pas. Dar și publi-cul nou vrea să ridă, și mai ales vrea să ridă cu un scop, cu un scop precis: risul nu numai că de-stinde, dar este în același timp o armă puternică de îndreptare, o armă vesedă dar eficace. Dar ca risul să nimerescă la ținta este nevoie ca însuși actorul să-l îndrepte spre această țintă, să „nu-l scape din mîni” nici măcar întîmplător. Nu vreau să fac un proces de intenție autorului Siciliennei, dar întîmplător, dialectic vorbind, este tot un rezultat al legicii, în cazul de față al tîmînd de cunoaștere. Nu poate fi întîmplător faptul că în intervalul din „Gazeta literară” tovarășul Aurel Baranga proclamă „ca bun” pe toți eroii Siciliennei, neglijînd întîmplător fundamentarea marxistă a eroilor pozitivi și negativi în condițiile luptei de clasă. Întîmplător aici nu face altceva decît să scoată în evidență necunoașterea sau subaprecierea de către autor a unor noțiuni estetice, verificate și susținute de practică, a căror ocire sau falsă interpretare face ca o operă de artă în loc să

La Teatrul Municipal „Menajeria de sticlă” de Tennessee Williams

LUCIA STURDZA-BULANDRA, OCTAVIAN COTESCU. Artista a Poporului (Amanda), (Tom). Desene de IONITA IANU

DISCUȚII

Cum am înțeles și cum am pus în scenă „Siciliana”

Siciliana, ultima lucrare dramatică a lui Aurel Baranga, este o farsă. Așa și-a gândit-o și subînțitulat-o autorul, și pe drept cuvînt. A nu fiine socotită de acest lucru, înseamnă a măsura lungimile cu gramul sau greutatea cu gradul. Adică a nu ne mai înțelege. Vreau să lămuresc de la început un lucru: că lirică sau ne-lirică, farsă e un gen major. Este suficient să ne gîndim că Noaptea furtunoasă sau Doctor fără voce sint farse. Genul își are aria sa specifică și mijloacele proprii cu care operează. Dacă satira face apel la apa țare care groază, farsa cere agilitatea scapnelui. Farsa învîntă la ris. La risul în hohote. Și la Siciliana se ride în hohote. Dar să vedem înfi de cine ne învîntă Baranga să ridem. Mă voi fiine strict de replicile farsei, fiindcă cel mai grav lucru într-o discuție este, fie să adăugi de la sine ceea ce nu se află în lucrare, fie să omiț din greșală sau cu bună știință ceea ce găsești în text.

Întă eroii farsei Siciliana: un fiu răzgătit care a terminat o facultate, cu chiu-cu vai, și care nici nu se gîndește să urmeze exemplul majorității tineretului nostru, de a se angaja într-o muncă constructivă, o-colo unde-l reclamă propria lui profesie. O mamă de modă veche, „grîulie”, care și colosește „odorn”, eludînd orice principii morale, și un tată care nu poate scăpa de sub tirania acestei soții. În legătură cu aceste personaje, o primă întrebare: există ele în viață? A răspunde negativ la această întrebare, înseamnă a sfida realitatea și însuși mersul nostru înainte, mers care împinge la periferie și îndăruță din ce în ce asemenea oameni cu asemenea năruvuri, din calea noastră. Atunci, o altă întrebare: dacă viața le îndăruță din drumul nostru, de ce să le mai înfișăm pe scenă? Pentru că izgonirea acestor năruvuri se face printr-o luptă îndăruță, bătălie în care literatura are un cuvînt de spus. Să ne reamintim necontenit cuvintele lui Marx: „Omenirea se desparte de trecutul său rîzînd”.

Poporul nostru care desăvârșește în această perioadă opera de construcție a socialismului în patria noastră, are datoria și are puterea să ridă în hohote de asemenea tipuri cum sint soții Valsamache și odrasla lor. Este limpede poziția autorului în ceea ce privește condamnarea acestor eroi? Mi se pare că nu poate fi vorba de dubiu. Colectivul care a pregătit spectacolul, așa a înțeles piesa și așa a ridicat-o în pictorie. Nici unul dintre noi nu s-a îndoit că spectatorii vor ride de personajele negative ale lucrării cu un ris pedepsitor. Vreau să văd o singură mamă sau un singur părinte care, surprinzîndu-se în

nu prea interesează — noi am găsit o sîmădine de calități care ne-au solicitat munca și entuziasmul. În primul rînd generația că noi creдем că galeria negativiilor este contrabalansată cu succes de două personaje: doctorița și Damian. Echilibrarea dîntre personajele negative și pozitive nu se face, într-o lucrare dramatică, la cîntar și nici la număr. Ci pe calea sentimentului general, care se transmite spectatorului. Mielul turbat n-are decît două personaje pozitive, — pe Spiridon Bersonic și pe nea Mitică, dar aceste personaje dau tonul întregii lucrări, după cum în Siciliana narada morală este răstăgădată de fi și de partenerul său — adevărat, neuitat — Damian. Doctorița nu este un personaj ideal și farsă... pete. Călea ei l este însă ardată de viață, de tot ce vede și de tot ce o înconjoară la Ripel, de munca plină de aștin, de e-talon creator pe care-l înțelegem la tot pasul, într-un sat atît de depărtat de imaginea puțin strălucitoare pe care și-o făcea Bebe în actul întâi, în satul de astăzi al patriei noastre, satul creației socialiste.

Drumul fructuos parcurs de doctorița, începînd cu actul doi al piesei, conduce la cea mai valoroasă parte a lucrării lui Aurel Baranga, — actul trei, care este de fapt actul confruntării a trei moduri de viață: modul

PE MARGINEA COMEDIEI „SICILIANA”

A scrie satiră nu este de loc un lucru simplu. Profilul moral al omului de astăzi s-a îmbogățit prin ceea ce tipuri caracteristice numai omului de tip nou, educația socialistă și-a spus cuvîntul nu asupra unui individ — asupra întregii noastre colectivități; viața nouă coplescește prin amplexarea ei tot așa cum omul nou, fâuritorul acestei vieți, purtătorul unor idei și idealuri necunoscute pînă acum, este omul prezent la fiecare pas. Dar și publicul nou vrea să ridă, și mai ales vrea să ridă cu un scop, cu un scop precis: risul nu numai că de-stinde, dar este în același timp o armă puternică de îndreptare, o armă vesedă dar eficace. Dar ca risul să nimerescă la ținta este nevoie ca însuși actorul să-l îndrepte spre această țintă, să „nu-l scape din mîni” nici măcar întîmplător. Nu vreau să fac un proces de intenție autorului Siciliennei, dar întîmplător, dialectic vorbind, este tot un rezultat al legicii, în cazul de față al tîmînd de cunoaștere. Nu poate fi întîmplător faptul că în intervalul din „Gazeta literară” tovarășul Aurel Baranga proclamă „ca bun” pe toți eroii Siciliennei, neglijînd întîmplător fundamentarea marxistă a eroilor pozitivi și negativi în condițiile luptei de clasă. Întîmplător aici nu face altceva decît să scoată în evidență necunoașterea sau subaprecierea de către autor a unor noțiuni estetice, verificate și susținute de practică, a căror ocire sau falsă interpretare face ca o operă de artă în loc să

N. RED. — Continund discuția în jurul piesei „Siciliana” de Aurel Baranga, „Gazeta literară” face loc în coloanele sale opiniilor diferite ale participanților la dezbateri, urmînd ca punctul de vedere al redacției să fie exprimat în cronică dramatică închinată piesei și spectacolului în cauză.

de viață ipocrit, filistin, mic-burghez al lui Tiberiu; modul de viață des-lănțat, corupt, lipsit de răspundere al lui Bebe; și modul de viață al zilelor noastre, exprimat cu atîtă lepotezime de o tînără doctoriță care vede în muncă și creație marea bucurie a existenței și desăvîrșirii sale. În aceste acti Baranga depășește limitele genului și urcă, fără didacticism, pe treapta superioară a comediei de moravuri. Într-oare farsă Siciliana este scrisă cu verbul, cu inteligență și talent, într-o cascadă neîntreruptă de umor. Construcția piesei, atît de dificilă în acest gen, este solidă, iar fiecare personaj bine caracterizat. Discuția care a avut loc nu de mult la Teatrul Național a avut, fără îndoială, darul să releve unele lipsuri ale acestei lucrări. Autorul și-a însușit concluziile utile ale acestei deșine spre folosul lucrării. Și în acest chip însuși discuția în jurul unei piese de teatru nu poate fi decît binevenită, în măsura în care autorii dramatici și noi, toți oamenii de teatru, știm să tragem învățămînte

Cadru din film

„Scrisoare neexpediată”

și nu lipsit de esitări — vezi filmul: Complotul condamnatilor (1950), sau Prieteni credincioși (1956) — se prelungește cu fiecare nouă realizare. Scri-tura neexpediată (1950), după un scenariu de G. Koltunov, V. Osipov, V. Rozov, dezvoltă fără rezerve experimentele de creație din Zhoară cocorii. Filmul își plasează acțiunea într-un cadru puțin comun. Ne aflăm în taigaua sibirană, printre geologii care vor descoperi săcămintele de diamante ce se ascund aici. Conflictul central e acela dîntre ei și natură: o dispută aspră, de a înfruntare rar înțînă, ce re-

și nu lipsit de esitări — vezi filmul: Complotul condamnatilor (1950), sau Prieteni credincioși (1956) — se prelungește cu fiecare nouă realizare. Scri-tura neexpediată (1950), după un scenariu de G. Koltunov, V. Osipov, V. Rozov, dezvoltă fără rezerve experimentele de creație din Zhoară cocorii.

F I L M

Tea frumuseea morală a oamenilor socialisti. Teribila înclătare îi unește deosebi pe eroi, conflictul de ordin moral (vezi înfruntarea Andrei-Serghei) îl a-propie în loc să-l deșbine (cum altădată ar fi părut firesc), iar prezența în conștiința fiecărui dîntre ei a „gîndului obsedant”, strălucita expresie prin care Lenin a exprimat condiția succesului luptei revoluționare, îi ajută să învingă orice obstacol, le asigură biruința în muncă.

Kalatozov și Urusovski (excepționa-

lul realizator al imaginii filmului), și-am imaginat monumentale compoziții plastice, dorind să fixeze în marmură frumuseea caracterelor personajelor (lucru demonstrat de altfel și prin alegerea interpretelor — T. Samoilova, E. Ur-banski, I. Smoktunovski, V. Livanov — actori excelenți, caracterizați prin ex-presivitate și sinceritate a trăirilor). Scenele filmului au o neamăuită plasticitate, eroii sînd surprinși continuu în acțiuni dinamice, subliniate prin montaj și prin temerarele mișcări ale aparaturii, care îi urmărește pas cu pas, vit-brant, iscoditor în clipele de bucurie, care alorgă odată cu ei, trădînd cloacot-torare izbucniri de patimă și durere, îm-plorînd sau ripostînd, învîntul de neame-sărită tristețe în fața morții tragice a lui Andrei sau a Taniei. Cît de frumoasă e scena descoperirii diamantelor! Plînsul de pruno al Taniei se prefăce pe nești-mite într-un strigăt cristalin de izbîndă, de bucurie la care participă intens în-tr-oare taigă, care oferă pareră fetei, în-goana ai înaripată, priosul ramurilor ei. Par crengile se asemănă — prin mișcare rapidă a aparatului care o urmărește obsedant — cu florile de liliac de abia în-mugurite... În lupta dîntre om și natură, Kalato-zov și Urusovski subliniază poetic, prin compoziții asfințate, dirizînd și pototul muncii. Eroii se identifică cu imaginea copacilor falnici, de neclintit, pra-ictitudn-se pe cor învîntul în lumina înaripată a soarelui. În dramului prin taigaua în flăcări i se conferă proporții monumentale. Căci eroii par înzestrati cu inima fierbîntă a lui Danko, ce îi împiedică să abandoneze lupta, pentru ca muncă lor diră să nu se dovedească a fi fără rezultat. Trăitul de cu cu si al eroilor nu per-mite însă numai situații excepționale, traduse printr-un paroxism al mișcării, ci și momente de muncă sau de frîm-tărî la o mai joasă tensiune, momente coidiene, dar nu lipsite de forță genera-lizatoare. Acesta din urmă nu-l inter-resează din păcate pe eroi, care, du-cîndu-și de arăci subliniază poetic, prin compoziții asfințate, dirizînd și pototul muncii. Eroii se identifică cu imaginea copacilor falnici, de neclintit, pra-ictitudn-se pe cor învîntul în lumina înaripată a soarelui. În dramului prin taigaua în flăcări i se conferă proporții monumentale. Căci eroii par înzestrati cu inima fierbîntă a lui Danko, ce îi împiedică să abandoneze lupta, pentru ca muncă lor diră să nu se dovedească a fi fără rezultat.

Există în piesă un director de ministere, Valsamache, și se face aluzie la un alt lucrător din aceeași instituție, Coacăze, mai important ca funcție. Este vorba aici de un anumit sector al aparatului de stat și ești obligat să te întrebî dacă o-meni aceștia, așa cum sint prezentați în piesă, au ceva comun cu cei care au în sarcina lor răspunderi atît de însemnate. Autorul arată în mod obiectiv existența unor aseme-nate elemente, lipsindu-l pe spectator de atitudinea critică a textului dra-matic.

Spectacolul neavizat, vizionînd spectacolul Siciliana, poate trage concluzii false asupra realităților noastre.

În discuția care a avut loc la Teatrul Național, cineva a scuzat lipsu-rile piesei prin structura de farsă a acesteia. Dar atunci cînd o farsă a-tacă probleme grave, ea trebuie să le rezolve, cu procedeele proprii suspen-gei și nicidecum să le lase suspen-date în aer. Să nu uităm că marele Caragiale și-a intitulat comediele sale „farse”, dar în acest chip n-a abdicat de la acuziunea satirei. Multe s-ar fi putut corecta în a-cestă piesă, dacă unii dîntre cei mai în vîrstă ca noi, și printre ei este și autorul piesei, sătîindu-ne să păstrăm nemîișcit legătura cu viața, cu problemele vieții, ar face și ei din această mereu necesară în-drumare o permanentă practică. Exclu-zînd din piesă să, în mod deliberat, prezența vie a unui erou al zilelor noastre, autorul ne-a lipsit de un a-le văr de necontesat, de o realitate pest-care nu se poate trece și care nu poate fi ocolită. De la Siciliana plecă satisfăcut pentru replica inteligentă și miînit că această replică a fost pusă în slujba unei actualități frustrată de tot ce are mai frumos, „să se mai schimbă”. Dialogul este sculptor, sintem familiarizați cu el nu numai din această piesă, dar aici, mai mult decît în oricare lucrare a to-

M. TOLU

GEORGETA NĂPĂRUȘ „Băiat de la colectivă”

Artist al poporului — prim regizor al Teatrului Național „L. Caragiale”

Petre SALCUDANU

ARTISTUL ȘI PUBLICUL MUNCITORESC

Correspondență din Londra

stia a devenit și mai mare, căci artistul, știindu-se respins de publicul mai larg al muncitorilor, a început să creeze pentru cei puțin, pentru o clică, iar munca sa a devenit secretă, aproape rușinoasă. N-am fost niciodată lăsați să jucăm un rol în viețile voastre. De aceea e greu pentru voi să cunoașteți valoarea operelor pe care vi le putem oferi. Și aceasta este prapăstia peste care trebuie să aruncăm o punte".

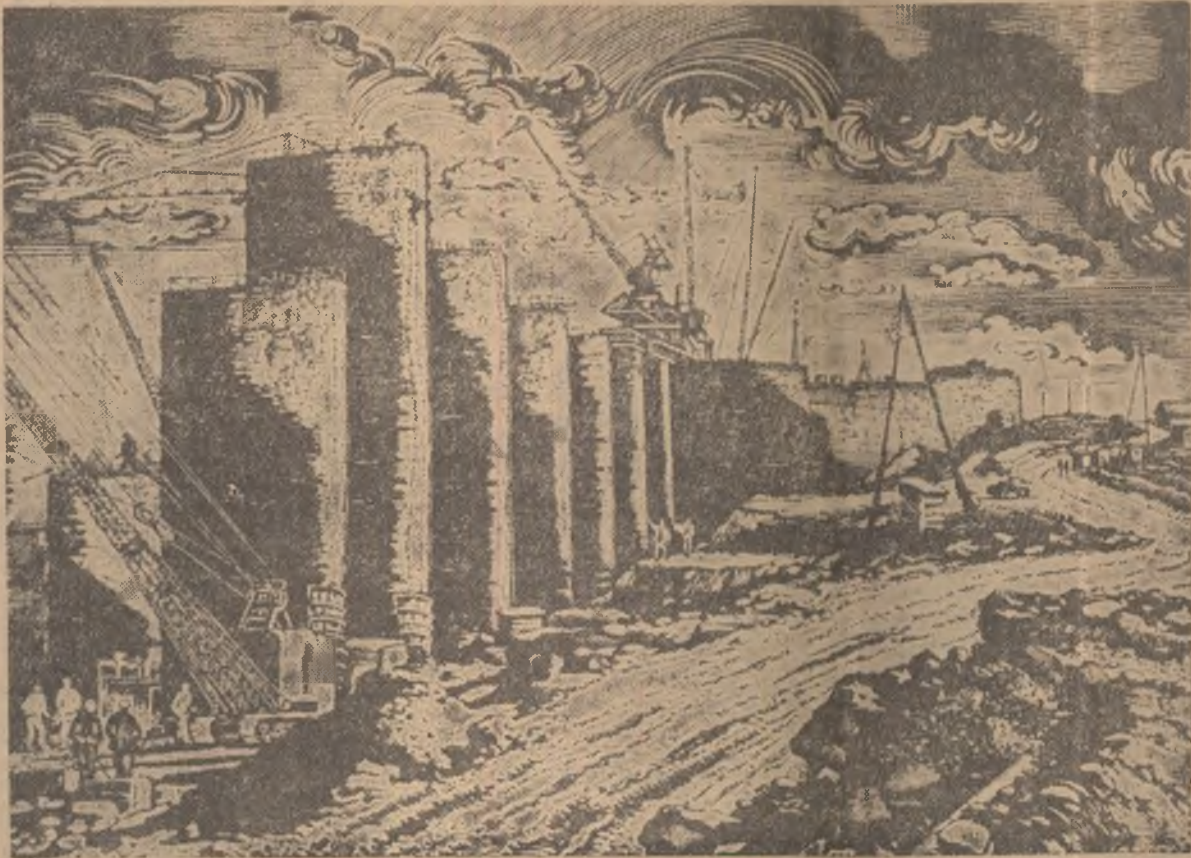
Arnold Wesker nu se mulțumește numai să vorbească despre aceste idealuri. El participă activ la mișcarea pentru pace și când l-am rugat să-și exprime speranțele pentru anul 1961, mi-a răspuns: „Doresc campanii pentru dezarmarea nucleară și să mențină vigoarea și să atragă pătruni și mai largi ale poporului la această luptă. Toate speranțele despre care am vorbit în numele artiștilor sînt în strînsă legătură cu lupta pentru dezarmare și coexistență pașnică".

El s-a alăturat de asemenea comitetului înființat de Bertrand Russell

pentru a demonstra împotriva creării bazei din Scoția, afectată submarinelor americane înarmate cu rachete Polaris, Demonstrația va avea loc în februarie, în ziua cînd vor începe lucrările de amenajare a bazei. Tot atunci se va desfășura o grevă a „șederii”, la Whitehall, cartierul londonez în care sînt situate clădirile guvernamentale. Alți oameni de cultură care sprijină acest comitet sînt pictorul Augustus John, poetul Christopher Logue, Hugh Mac Diarmid, poetul național al Scoției, Robert Read, critic de artă, dramaturgii Shelegh Delaney și John Osborne. B. Russell a arătat că sînt cu toții gata să intre în închisoare pentru a-și dovedi hotărîrea și că, personal, se pregătește să scrie în închisoare o carte.

Cel mai bun artiști și scriitorii a noștri refuză din ce în ce mai mult să rămîna închis într-un turn de fildeș și participă activ la lupta populară și, în primul rînd, la lupta pentru pace. Iată unul din motivele de speranță pe anul 1961.

Gordon SCHAFER
Londra, Ianuarie 1961

A. S. PASCENKO

„Primum biest superior”

Pelerini în „blue-jeans”

Iată că după trecerea a 600 de ani de la ultima cruciadă condusă de Ludovic al XI-lea, au reapărut cavalerii sfintei cauze. Nu undeva pe pămînturile misterioase ale Asiei, în ciutarea unei himere, ci în inima bîtrînului continent al Europei, care se pîrcuă nu mai ascunde nici o enigmă. Amatori de analogii istorice ar fi repede deciluzionați la vederea pelerinilor secolului al XX-lea. Nici un fel de asemănare cu predecesorii lor. Lipsese crucea și sabia, rasa călugărilor și zalele luptătorului. Dar obiectul venerației nu este un alt „normand sfînt” descoperit după 1900 de ani în Monton, în Franța, „lumen liber”. Aici s-a petrecut acțiunea.

Dar să lăsam pe cronicar să grăiască. „Via în care Brigitte Bardot a încercat recent să se sinucidă, a devenit loc de pelerinaj pentru tineretul francez. Iată-i în cămăși negre și fete îmbracate în pantaloni strîns lipiți pe corp se așează pe ambele părți ale alei care duc la vila și ingenuineză plini de extaz în fața grămii de pietre unde vedeta a fost găsită în noaptea. „Așa relatează cronicarul nostru momentul sublim din viața pelerinilor în „blousons noirs” și „blue-jeans” se pleacă poartă în fața locului unde feciora Brigitte, plină de elan, a încercat să pună capăt existenței ei pămîntice pentru a se înalta la ceruri (sint și acolo amatori de femei goale. Scuzăți paranteza apocrifă). Cronicarul, care a împărțit smerit în ziarul elvețian „Die Tat” cele văzute, nu ne-a spus cu ce au fost înlocuite ieslea burl și celelate etemente ale decorului clasic.

Cu privire la plecătura spre pămînt, așa cum stă bine chiar și celor care se mulțumesc doar să comenteze cazurile de elucie laică, să-l ascultăm mai departe pe cronicar. Căci drumul pînă la feciora Brigitte este lung, variat și presărat cu pericole de tot felul. Iată niște pelerini elvețieni tot atît de buni ochitori ca și strămoșul lor Wilhelm Tell.

Trag în mers? Vai, ce anacronism! Doar o vorba de pelerinii secolului al XX-lea. Ei preferă să ochină direct capul. Citiți: „Cu două ore înainte miezului nopții, în fața „Casei arcușilor” s-a adunat un grup de tineri. Unii dintrii așezau în stăruie ebrictate (și-a băgat dinaintea ochilor și cu ar arăta copiii să-și rezolve problemele dezvoltării lor, avem aici dovada infirmității a linozinei pe care o exercită fantomela de hirtie și celuloză asupra sufletelor celor tineri. Pseudo-realitatea mincinoasă a acțiunilor brutale ale filmelor și poezierilor exercită ispită neliniștoare a traducerii lor în practică.” Dar un asemenea drum nu duc spre grădinele întinse ale raiului, așa cum încearcă să prezinte această lume „fantomela de hirtie și celuloză”, ci direct în iad. Acela este și conținutul din Die Tat, care e nevoit să recunoască că dacă America și desigur și continentul „Jumii libere”, au cîntinată să considere succesul material de moment drept singurul fel al vieții, în loc să creeze baze morale serioase, atunci decăderea morală progresivă a tineretului nu duc la o decădere generală și inevitabilă a întregii societăți. A întregii societăți capitaliste.

Nici frații lor suedezi nu sînt mai puțin activi. Citiți: „Cam la aceeași dată, în cursul unei încercări între bulevardul suedez, un băiat de 18 ani a fost bătut pînă la sîmțire de doi tineri de aceeași vîrstă, care erau în stare de ebrietate. El a murit în drum spre spital” (citat din cuprînsul aceluiași articol din „Die Tat”). Erosism demn de cauză sacră pentru care luptă tinerii liberi ai Apusului liber!

Dar să traversăm oceanul și să poposim în țara care oferă cruciulilor în „blousons noirs” și în „blue-jeans” cele mai subtile exemple de conduită. Un cronicar american, pe nume Norbert Norton ne împărtășește următoarele într-un alt număr al ziarului elvețian citat: „Conform rapoartelor poliției, în cursul acestui an s-a înregistrat în S.U.A. o arișă creștere a numărului atentatelor la bunele moravuri. În medie, s-au semnalat lunar cîte 5.000 de cazuri de fiecare stat federal. Într-o lună record s-a atins chiar o medie de 8.500... În același timp crește considerabil numărul cazurilor la care participă, ca făptași sau victime, tineri și copii. În fiecare zi posturile politienești din S.U.A. publică maldăre întregi de rapoarte cu amănunte de-a dreptul înspîimîntătoare... Nu încapă îndoială că tineretul american se află într-o situație tot mai îngrijorătoare. Care e cauza? Cronicarul american citat mai sus ne lumurește: „Copiii și tinerii suferă și reflectă influența mediului, prezintă tendința tot mai accentuată de a obține cît se poate de repede și de ușor cît mai mulți bani. Din filmele senzaționale, presa și televiziunea, copiii „învață” cum poți să faci rost de bani dintr-o lovitură și fără muncă”.

„Așa sînt pregătiiți cuceririi; înlocuind moaștele sfînte cu dolarul, iar crucea cu revolverul, își completează educația cînd tineretul crimei. Iată ce scrie un alt cronicar din aceeași lume a apusului burghez, în ziarul austriac „Arbeiter Zeitung” sub titlul „Hipnoza literaturii de proastă calitate”:

„A Bietul băiat prostuț, care s-a spînzurat

recent în camera de toaletă, n-a ajuns singur ca și colegii lui care l-au înțapat acest joc macabru, la ideea că strengul ar constitui o jucidă. Este evident că el a vrut să se exercese aceste pentru a „impune”. Nu ei au inventat o asemenea „distrație”. Ei n-au făcut altceva decît să copieze cele văzute în filmele de proastă calitate sau cele descrise în literatura de distanță care le stă la îndemîna.

Dacă în apărarea sau minimalizarea nefastei influențe exercitate de literatura de proastă calitate se invocă argumentul că citirea ei ar fi un „inlocuitor” al activității brutale și că ea ar ajuta copiii să-și rezolve problemele dezvoltării lor, avem aici dovada infirmității a linozinei pe care o exercită fantomela de hirtie și celuloză asupra sufletelor celor tineri. Pseudo-realitatea mincinoasă a acțiunilor brutale ale filmelor și poezierilor exercită ispită neliniștoare a traducerii lor în practică.” Dar un asemenea drum nu duc spre grădinele întinse ale raiului, așa cum încearcă să prezinte această lume „fantomela de hirtie și celuloză”, ci direct în iad. Acela este și conținutul din Die Tat, care e nevoit să recunoască că dacă America și desigur și continentul „Jumii libere”, au cîntinată să considere succesul material de moment drept singurul fel al vieții, în loc să creeze baze morale serioase, atunci decăderea morală progresivă a tineretului nu duc la o decădere generală și inevitabilă a întregii societăți. A întregii societăți capitaliste.

S. BRAND

DAVID DIOP (poet din Senegal) Vulturii

In vremile acelea,
printre osanele care proslăveau civilizația,
stropind cu apă sfințită frunțile robite,
ascunzîndu-și unghiile în întuneric,
vulturii înălțară edificiul de singe
al epocii colonialiste.
In vremile acelea
zîmbetul omului murea în infernul drumurilor de fier
și ritmii monotonii ai psalmilor acopereau
pinsetul sclavilor din plantajii.
O, amintire amară, tu mai păstrezi
săruturile tîlhărești
și fîgăduințele măturate de focul mitralierelor.
Străini, noi n-ați fost oameni!
Voi cunoșteți toate cărfurile lumii, însă dragostea, nu!
Nu știți că miunile noastre
fac să rodească sinul pămîntului,
nu știți că miunile noastre
au rădăcini, adînci ca revolta.
Nu știți, micelari, că sub cîntecul voastre trufăș
printre satele negre pe care le jefuiți,
în Africa sfirțecată,
se cocea speranța, singura noastră putere.
Nu știți că de la mine din Soasilenda
pînă în fabricile din Europa, unde se scurge
sudorea noastră
sub pașii noștri limpezi
se naște înflăcăratul timp al primăverii.

Traducere de TAȘCU GHEORGHIU

DESPRE POEZIE

E puțin probabil să poți afla un om care să fie împotriva tradiției naționale în literatură. Dar a respecta tradiția nu înseamnă a o repeta, cum mai consideră unii scriitori. Odată un astfel de păstrător al tradiției a ajuns pînă acolo încît a inclus într-un poem al său strofe întregi din clasici. Cînd i s-a atras atenția asupra acestui lucru, poetul a răspuns senin: „Eu învăț de la clasici, le continui tradițiile”. E jignitor faptul că asemenea oameni săraci cu talent și sufletul folosește tradiția ca un scut personal care-i apără de critici. Tradiția nu suportă pe cei lipsiți de talent. Ea cere de la fiecare poet spirit inovator, independență, repetare, originalitate.

Adesea însă cînd un poet se manifestă ca inovator, inimosul apărător al tradiției face multă zarvă. În zilele noastre de pîldă, ar fi anacronic o discuție referitoare la faptul dacă versurile ruse și sovietice sau nu trebuie, lămbau sau alte ritmuri. Și totuși la începutul secolului al XIX-lea ele au fost condamnate ca toată seriozitatea. Poetul N. A. Lovc scria: „Ampeșt, sponșul, daclul / Nu sînt pe măsura noastră, / Pe măsura cuvîntului rus, / Ei au fost comandați peste mare”. Desigur nu de asemenea apărători are nevoie tradiția. Nouă ne trebuieze inovatori a căror deviză s-a fie: Căutări și descoperiri.

H. M. DZUĐEV
„Literaturnaj Gazeta” nr. 3/61

Omenie... pentru fiare?

Există oameni care caută umanismul acolo unde nu se află, unde nu se poate afla. Avînd un cîmp limbat de vederi și concepții înguste, le găsi în prin interes, fie prin structurile gândirii lor burgheze, unii oameni de știință pierd perspectiva și din pricina copacilor nu mai văd pădurea. Din această categorie face parte și dl. Paul-Emile Victor, care într-un articol despre umanismul secolului XX publicat în „Les Nouvelles Littéraires” (1929, 21 oct. 1960) scria: „Caracteristica epocii noastre este absurdul. Reacția normală în fața absurdului este pasivitatea care se traduce prin scepticism și indiferență. Omul e bolnav”. Această reacție, specifică unui grup restrîns de intelectuali blațaci și curentelor de tipul „nouvelle vague” ce influențează unele părți ale tineretului, nu este caracteristică nici epocii noastre, și nici măcar burgheziei. Poate că d-lui Paul-Emile Victor i se pare absurdă mișcarea popoarelor coloniale pentru libertate, dar burghezia franceză de pîldă, care se cramponează de Algeria ei i se dezvăluie mult prea reală, iminentă și înfricoșătoare. Poate că d-lui Paul-Emile Victor, puternicele inițiative și acțiuni ale forțelor păcii îi apar absurde, dar imperialiștii care, din pricina acestor acțiuni, nu pot dezlîntu un nou război, ale căror provocări și planuri agresive sînt sistematic demascate și spulberate, nu au aceeași părere.

Cît privește afirmația că „omul e bolnav”, ea poate fi valabilă cu condiția ca să se adauge cuvîntul „burghez”. Da, omul burghez e bolnav, mai precis burghezia e bolnavă și maladia ei n-are leac, fiind cronică și progresivă. Burghezia are conștiința maladii sale istorice, dar nu se resemnează, ci cramponîndu-se de viață, se înfățișează în toată goliciunea și urînia ei. Disprețul față de oameni în general și față de cei de altă culoare în special, se traduce în acte de discriminare rasială, în tendința de excludere și adîncire a exploatații, în procesul de dezumanizare cu ajutorul teoriilor despre rasa și omul superior și prin încurajarea cultului violenței, al actului „gratuit” și exceselor sexuale și alcoolice. Faptele ce ilustrează această vastă acțiune a omului de golire a lui de sentimente și idei, se găsesc din abundență în ziarile occidentale. Ele dovedesc că pentru burghezia apuseană, pentru virfurile ei, umanismul este sinonim cu barbaria.

„Umanitarismul” de această marcă poate fi ilustrat cu două fapte mai recente.

De cînd a izbucnit drama congoleză și pînă astăzi revista „Le Figaro littéraire” a publicat un singur articol, o singură luare de poziție. Ce-

impresionează pe Pierre Mazars, autorul reportajului publicat la 12 noiembrie? Cine sînt după el victimele politicii din Congo? Poporul congolez care are de suferit de pe urma stagnării economice, a pagubelor suferite de economia țării prin amestecul brutal al colonialiștilor, sutele de oameni ce mor zilnic de gîoanțe și de foame, internații din lagărele supravegheate de Mobutu și acoliții săi? Nicidecum. Victimele sînt sălbăticiunile din jungla congoleză. Situația se poartă de apărători ai specimenelor rare din fauna africană, „figaro” deplînge soarta animalelor care ar pieri în Congo mai ales din pricina operațiilor militare. Impună un belgianul H. de Saeger, secretar al Comitetului de conducere a parcurilor naționale din Congo, Pierre Mazars se emoționează de soarta a doi elefanți, care din pricina evenimentelor de la Leopoldville au murit de foame și n-au mai ajuns în Liberia sau nenorocite unor mai mici care au trebuit să se reîntre în interiorul junglei pentru că s-a obținut noi terenuri pentru pașuni.

JACK LINDSAY:
„Revolta fiilor”

„Modul de viață britanic”, epopeea concepută de scriitorul englez Jack Lindsay și începută cu romanul „Primăvara care a fost trădată” s-a îmbogățit recent cu cea de a cincea parte „Revolta fiilor”. Ca și părțile precedente ale epopeei, romanul „Revolta fiilor” se caracterizează prin multitudinea planurilor. Scriitorul urmărește procesul de decădere a unei familii burgheze, de-a lungul unei anchete întreprinse de poliție în legătură cu asasinarea tineri, Gloria, (a) cărei autor se dovedește a fi un aviator de la baza militară americană), descrie lupta preletorală într-o localitate din nordul Angliei.

Analizînd pe diverse planuri viața familiei Todd, autorul arată cum banii, devenind singura rațiune de a exista, multizează realitatea morală și înconștientă cu rapetile lor este numit cinchetei banilor”, spune John Todd despre frații lui.

Lindsay plectează o galerie sumbră de monștri morali, monștri ce constituie un act de acuzare la adresa regimului social care le-a dat naștere. Așezîndu-se pe poziții și a criminalului, a politicianului și prostituției, a stăpînului și sclavului umil, a proprietății și mizeriei.

În roman este înfățișat tabloul îngrozitor al vieții dintr-un oraș englez de provincie. Întreaga acțiune este colorată în tonuri sumbre și acesta comunică la rîndul său romanului o rezonanță cam pesimistă. Apare unecul tendința lui Lindsay spre analiza minuoasă a psihologicului în psihologia personală, ceea ce înțelegem din descrierea simptomele fundamentale caracteristice vremii noastre.

H. de Saeger ca aponent al forței administrației coloniale se înfurie împotriva devizei ce circulează în Congo „Trăiască omului înaintea animalului” ca neajul și ca atare stagnabilă. De recomandat, după părerea lui Saeger, este primatul animalelor și uciderea sistematică a congolezilor care emit pretenții de a fi liberi și stăpîni pe propriile avuții.

Din altă parte a lumii, în Japonia, filmele au adus o șire ce evidențiază un alt aspect al „umanismului” burghez. Un institut științific din Tokio a reeditat o experiență-crimă ca în vremurile „bune” ale lagărelor fasciste. Institutul de igienă din Tokio a închiriat de la părinți — deci recuștinându-se legalitate — copii de 10 ani cu cincî franci pe zi. Oazați la institut, copiii au început să fie înțînziți. Li se dădea zilnic doar 40 de tablete speciale și un „paf galben” cu compoziție necunoscută. După câteva zile copiii s-au îmbolnăvit grav și tînu din ei a fost internat la spital. Scopul cercetării științifice era determinarea coeficientului minim de proteie necesare organismului uman. Folosirea oamenilor drept cobai, așa cum făceau hitleriiștii la Auschwitz dovedește profundul dispreț al unei categorii de pseudo-savanți față de om. Barbaria e ridicată în acest caz la rangul de principiu umanitar și aplicat în stil mare ca în Congo, în Laos și în Algeria.

Umanismul sec. XX nu este acesta. El apare în propunerile pentru dezarmare generală și totală, în acțiunile pasnice ale țărilor ce alcătuiesc sistemul socialist mondial: apare pe fronturile din Congo și Laos, însuși țesutele poporului cuban care a stat trei săptămîni cu arma în mîini să aperc Cuba de proiectata invazie americană, stăpînite pe savanții ce se străduiesc să cucerască cosmosul sau să întrebunzeze pașnic energia nucleară. Oare oamenii care acțiunea în numele acestui umanism au sufletul bolnav, sînt lipsiți de viață ori, dimpotrivă plini de viață și energie. Bineînțeles că adevărul este acesta din urmă.

E drept că această sănătate și forță grăbește deznoamîntul bolii capitaliste. Dar aceasta este menirea umanismului secolului XX să fertilizeze gîndirea, să înnozeze acțiunile omului.

AI. GIRNEATĂ

Director: Acad. ZAHARIA STANCU Colegiul redacțional Acad. MIHAI BENIUC, MARCEL BRĂSLAVU, EUSEBIU CAMILAR membru corespondent al Academiei R.P.R., PAUL GEORGESCU (redactor-șef), EUGEN JERBELEANU, membru corespondent al Academiei R.P.R., ION MIHĂILEANU, V. MINDRA (redactor-șef adjunct), MIHAIL PETROVEANU (redactor-șef adjunct), CIRCERONE THFI DORESCU, ION VITNER.

contrapunct

R. U. S. S.

Un nou și original ghid a apărut în magazinele și chioșcurile de ziar ale Moscovei: „Teatrele Moscovei”. În paginile sale poți găsi scurte informații despre istoria oricărui teatru moscovit, repertoriile de spectacole și chiar schema săliilor de teatru. În capitolul speciale se menționează date interesante asupra celor mai mari colective artistice, orchestre, ansambluri de dansuri, coruri precum și prețioase indicații despre muzeele teatrale și muzicale ale Moscovei.

Revista „Teatr”, organ al Uniunii Scriitorilor și Ministerului Culturii din U.R.S.S., publică în numărul din decembrie 1960 o interesantă tragedie în versuri: „Faust și moartea” a dramaturgului ucrainean Alexandru Levada. Cele două tablouri ale tragediei sînt închinată pionierilor cosmosului, care utilizează o tehnică superioară reușind să realizeze greutatea începutului și rezistența dusmanilor. Subiectul ales și desfășurarea dramatică a acțiunii noului Faust a unui Faust al viitorului, sînt captivante.

Pentru prima oară în Iakutia, în orașul Iitk-kei, s-a deschis un teatru popular cu piesa „Calșur” a dramaturgului iakut Siurum Omolon. Spectacolele teatrului au fost vizionate în cinci luni de peste 6000 de spectatori.

ELVEȚIA

Editurile occidentale își au și ele, ca orice firmă care se doarește prosper, sistemul lor de reclamă. Un asemenea sistem de calendari, o agendă, sînt daruri „banale” cu efect „uzat” și „tochit”. Iată de ce o editură elvețiană a făcut o încercare cu adevărat „înspirată”. De anul nou ea a pus în circulație bastele deloc colorate și imprimare, purtînd titlurile celor mai noi producții tipografice.

Astfel, pe fond roz poți citi „La răscăltare de vînturi” titlu cu evocări sumbre; pe fond verde pal, romanul unei autoare japoneze Sei Shonagon; pe albastru e anunțat o poveste de tînbure „Rima” de W. H. Audson... O adevărată surpriză pentru cititorii și totuși, ce încurcătură! Pentru că, de vînturi respect al avea față de opera literară și oricît ai vrea să te feriești de gesturi jignitoare e situat că altul e scopul cu care îți vîrînasul într-o carte și altul într-o batistă... Și, totuși, multumind pentru darul de gust, teoretic dezoalți vor fi nevoiți să facă un astfel de gust interpretabil cu bastele și deci cu protecțiile de producție ale casei editoriale din Zurich...

FRANȚA

Nu de mult, Marele Dictionar al Academiei Franceze, a apărut într-o nouă ediție, prelucrată și modernizată. Schimbarea nu constă numai în adăugarea unor expresii noi, ci și în modificarea unor explicații vechi. Așa de pîldă, în dreptul cuvîntului „ceanușă” (cendres) se găsea mai de mult următorul exemplu lămuritor: „Castanele se coc sub ceanușă”. Propozițiunea „a fost însă scoasă și înlocuită cu: „În cenusa se poate preface un mare orăș, sub efectul unei singure bombe atomice”... Și una și alta sînt adevăraturi. Ce e drept, nu la fel de inocente. Noi!l preferăm pe primul. Alcăturătorii dicționarului pe al doilea. Nu e numai o chestiune de gust, ci și de bun simț.

Două dramaturgi francezi Marcel Achard și Marcel Fagnoul ca parte din jurul care va prezida la Monte Carlo Primul Festival Internațional al Societății de Televiziune. Printre cele 14 țări participante: U.R.S.S., S.U.A., Japonia.

S. U. A.

Două treimi din producțiile caselor de filme din Hollywood au căpătat binecuvîntarea bisericii catolice. E vorba de conferința a episcopilor americani înfruntă cu scopul de a analiza calitățile morale ale peliculelor, semnată Metro Goldwyn, Paramount etc.

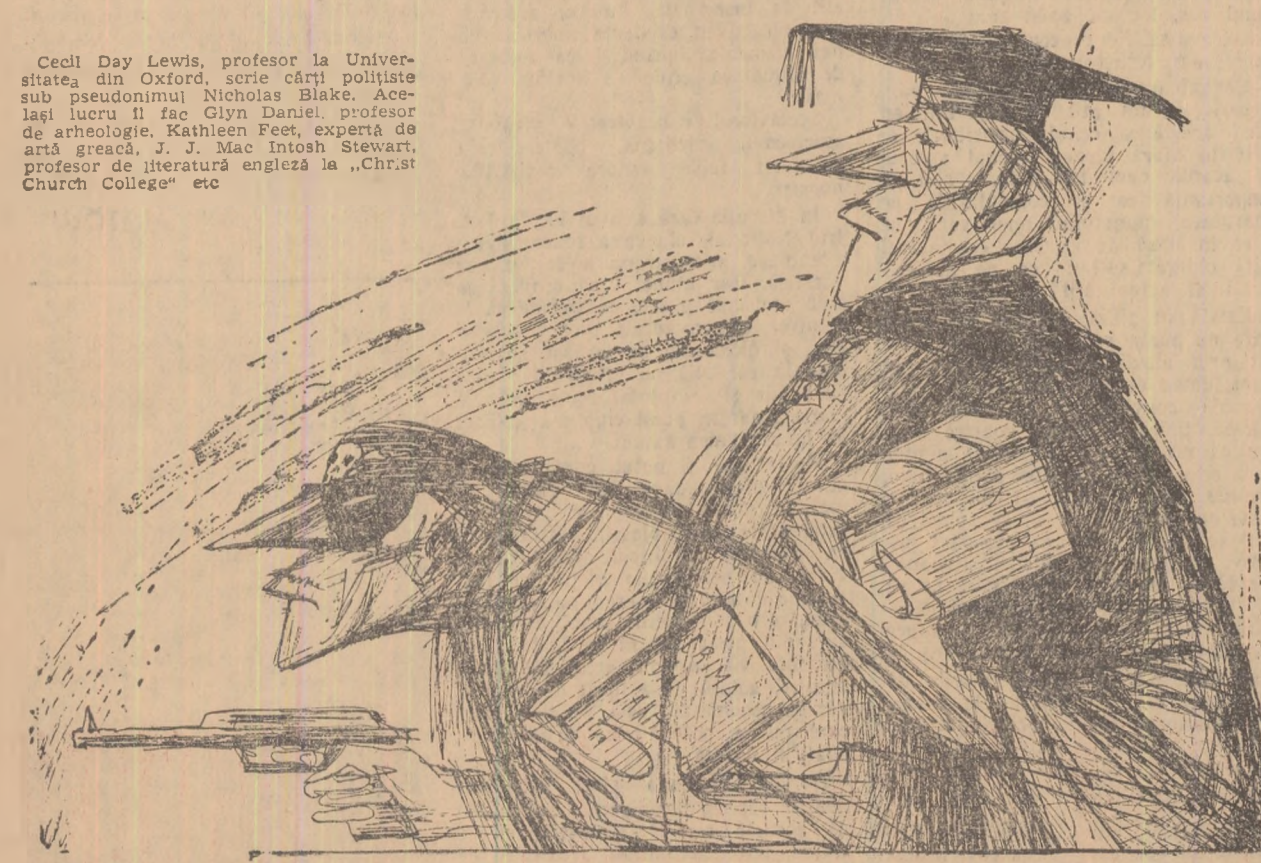
Înaltii prelați au încuvîntat cu satisfacție cele mai multe din peliculele vizionate (inclusiv cele pentru tîneri, inclusiv filmele poliștice, inclusiv filmele Western, inclusiv filmele pornografice). Și, firește, și casele de producție n-au putut decît să încuvînteze satisfacția prelaților.

Bertold Brecht va fi prezent în curînd la New York. E vorba de „Mutter Courage și copilul ei” care se va juca pe Broadway, cu muzica lui Darius Milhaud.

JAPONIA

La Tokio, în urma atacurilor repetate la adresa unor cetățeni nevinovați, poliția a executat o rază în ghiozdanul și puptrele școlărești. Rezultatul: 6.000 de arme în majoritatea stilette și pumnale.

Urmași ai samurailor? Nu, ai lui Al Capone. Cîm în bănci, alături de armă, au fost găsite și inevitabilele cărți de aventură.

DEDOBLAREA PERSONALITĂȚII L...

Desen de CIK DAMADIAN